

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

ANASINIFINA DEVAM EDEN ÇOCUKLAR ARASINDAN ÜSTÜN YETENEKLİ
OLANLARIN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SENEM SUVEREN

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. H.Elif DAĞLIOĞLU

BOLU

AĞUSTOS 2006

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Senem Suveren'e ait "ANASINIFINA DEVAM EDEN ÇOCUKLAR ARASINDAN ÜSTÜN YETENEKLİ OLANLARIN BELİRLENMESİ" adlı çalışma jürimiz tarafından Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir. 19.09.2006

İmza:

Üye	: Prof.Dr.Nilgün METİN	
Üye (Tez Danışmanı):	Yrd.Doç.Dr.H.Elif DAĞLIOĞLU	
Üye	: Yrd.Doç.Dr.Bayram BIÇAK	
Üye	: Yrd.Doç.Dr.Fusun YILDIZBAŞ	
Üye	: Yrd.Doç.Dr.Yasemin AYDOĞAN	

Prof.Dr.Uğur ESER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT

IDENTIFY OF THE GIFTED CHILDREN ATTENDING PRESCHOOL EDUCATON

SUVEREN, Senem

MS, EDUCATION OF TRAINING

Adviser:Assoc.Prof. H.Elif DAĞLIOĞLU

Agust 2006, 94 Pages

The purpose of this research is to identify of the 5-6 age group attending pre-school education in the administrative center of Duzce also to evaluate how the effectiveness of the identification methods.

The study had four phases. The first and second stage involved the administration of the TOF (Teachers Observation Form) and FOF (Families Observation Form) respectively, for purposes of specifying the children who were nominated on being gifted both by the teachers and families.

The third and the fourth satege consisted of the administration of the Primary Mental Abilities Test 5-7 (PMAT) and Goodenough-Harris Draw A Man Test respectively, fort he purpose of assesing general cognitive performance.

Of the 50 children who gifted 16 (14 boys and 2 girls) were nominated by both parents and teachers and 34 (17 boys and 17 girls) were nominated by parents only from 113 sample groups of research.

Although the majority of the gifted children had been nominated by the parents; the test scores showed the teachers' evaluations to be closer to the childrens' performance.

There were no significant correlations between PMAT 5-7 Primary Mental Abilities Test and Goodenough-Harris Draw A Man test scores.

Key Words: Pre-school children, gifted and identification of the gifted

ÖZET

ANASINIFINA DEVAM EDEN ÇOCUKLAR ARASINDAN ÜSTÜN YETENEKLİ OLANLARIN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SENEM SUVEREN

TEZ DANIŞMANI

Yrd.Doç.Dr.H.Elif DAĞLIOĞLU

Bu araştırma, Düzce ili merkez ilçesinde ilköğretime bağlı okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklar arasından üstün yetenekli olanları belirlemek ve belirleme işlemlerinin bu çocukları seçmede ne derece başarılı olduğunu tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada; 4 aşamalı belirleme sistemi oluşturulmuştur. Birinci ve ikinci aşama, hem öğretmen hem de ailelerin zihinsel yönden üstün yetenekli olduğunu düşündüğü çocukları kaydetmeleri için AGF (Aile Gözlem Formu) ve ÖGF (Öğretmen Gözlem Formu), üçüncü aşama hem aileleri hem öğretmenleri tarafından aday olarak gösterilen çocukların genel zihinsel performanslarını ölçmek için TKT 5-7 Temel Kabiliyetler Testi, dördüncü aşama ise Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi uygulamasından oluşmaktadır.

Araştırmanın 113 kişilik örneklem grubundan toplam 50 çocuk üstün yetenekli bulunmuş ve bu çocukların 2'si kız 14'ü erkek olmak üzere 16 tanesini öğretmen ve aileler, 17'si kız 17'si erkek olmak üzere 34 tanesini sadece ebeveynler aday göstermiştir.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlara göre ÖGF ve AGF' nun üstün yetenekli çocukları belirlemede %44,3 oranında başarı sağladığı söylenebilir.

Üstün yetenekli olarak belirlenen çocukların çoğunluğunu ebeveynlerin belirlemiş olmasına rağmen, uygulanan testler ve puanlar dikkate alındığında. öğretmenlerin çocukların performanslarına daha yakın değerlendirmeler yaptıkları bulunmuştur.

TKT 5-7 Testi ile Goodenough-Harris Testinden elde edilen puanlar arasında anlamlı ilişkiler olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Çocuklar, Üstün Yetenek ve Üstün Yeteneğin Belirlenmesi

Tüm sevdiklerime

TEŞEKKÜR

Yazar, bu çalışmanın gerçekleşmesinde katkılarından dolayı aşağıda adı geçen kişi ve kuruluşlara içtenlikle teşekkür eder.

Sayın Yrd.Doç.Dr.Elif DAĞLIOĞLU tez çalışmasının gerçekleşmesinde gerekli rehberliği yapmıştır.

Sayın Yrd.Doç.Dr.Birol YALÇIN ve Yrd.Doç.Dr.Zekeriya NARTGÜN çalışmanın istatistiksel olarak planlamasını yönlendirmiştir.

Düzce Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürü ve öğretmenleri çalışmada kullanılan TKT 5-7 Testi ve Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi uygulamalarında yardımcı olmuştur.

Düzce Milli Eğitim Müdürlüğü, Düzce İli merkeze bağlı ilköğretim okulları müdürlükleri araştırmanın yapılmasında gerekli kolaylığı sağlamıştır.

Sevgili babam Ünal SUVEREN tez çalışmasının gerçekleşmesinde maddi ve manevi desteği sağlamıştır.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
İTHAF.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİL DİZİNİ.....	xv
KISALTMALAR.....	xvi
BÖLÜM I	
GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Önemi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Temel Problem.....	3
1.4. Alt Problemler.....	4
1.5. Varsayımlar.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar.....	6
BÖLÜM II	
KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	7
2.1 Zeka Kavramı.....	7
2.1.1. Tanımlar.....	7
2.1.2. Zeka Kuramları.....	10
2.1.3. Zekanın Ölçülmesi Ve Zeka Bölümü (IQ).....	13
2.2. Zeka Testleri.....	14
2.2.1. Bebeklik Ve Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik	

Zeka Ölçekleri	15
2.3.Üstün Yetenek.....	19
2.3.1.Tanımlar.....	19
2.3.2.Üstün Yeteneklilik Tipleri.....	22
2.3.3.Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri.....	25
2.3.4.Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocuklar.....	26
2.4.Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocukların Belirlenmesi.....	30
2.5.Üstün Yetenekliler İle İlgili Araştırmalar.....	34
BÖLÜM III	
YÖNTEM	41
3.1.Araştırma Deseni.....	41
3.2. Araştırmanın Evreni	41
3.3. Araştırmanın Örneklemi.....	41
3.4. Veri Toplama Araçları	42
3.4.1.Öğretmen ve Aile Gözlem Formu.....	42
3.4.2.Temel Kabiliyetler Testi 5-7 Grup Zeka Testi.....	47
3.4.3.Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi.....	50
3.5. Veri Toplama İşlemleri.....	52
3.6. Verilerin Analizi	54
BÖLÜM IV	
BULGULAR.....	55
BÖLÜM V	
SONUÇLAR VE TARTIŞMA	71
BÖLÜM VI	
ÖNERİLER.....	84
KAYNAKLAR	87
ÖZGEÇMİŞ.....	92
EKLER.....	93
EK-1 Öğretmen Gözlem Formu	
EK-2 Aile Gözlem Formu	
EK-3 Araştırma planlama ve kordinasyon merkezinden alınan izin belgesi	

EK-4 Ailelerden alınan izin belgesi

EK-5 TKT 5-7 testi puanlama çizelgesi

EK-6 Goodenough-Harris testi örneği

EK-7 Düzce valiliğinden alınan izin belgesi

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. ÖGF’ndaki Her Bir Madde İle Formdan Elde Edilen Toplam Puanlar Arası Korelasyonlar (n= 40).....	45
Tablo 2. AGF’ndaki Her Bir Madde Formdan Elde Edilen Toplam Puanlar Arası Korelasyonlar (n=113).....	46
Tablo 3. Örneklemi Oluşturan Grubun Bazı Sosyodemografik Özelliklerinin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	56
Tablo 4. Öğretmen ve Anne Baba Tarafından Aday Gösterilenler İle Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocukların Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olup Olmama Durumuna Göre Dağılımı.....	57
Tablo 5. Anne Baba ve Öğretmen İle Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilenlerden Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olarak Belirlenenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	58
Tablo 6. Anne Baba ve Öğretmenlerin Birlikte Aday Gösterdikleri Çocukların AGF ve ÖGF den Aldıkları Toplam ve Alt Bölüm Puanlarının Karşılaştırılması.....	60
Tablo 7. Anne Baba ve Öğretmenlerin Birlikte Aday Gösterdikleri Çocukların; ÖGF ve AGF İle TKT 5-7 Testinin Toplam Puan, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanları Arasındaki Farkların Karşılaştırılması.....	61

Tablo 8. Anne Baba ve Öğretmenler Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan; Üstün Yetenekli Olmayanların AGF ve ÖGF den Aldıkları Toplam, Zihinsel, Yaratıcılık ve Liderlik Alt bölüm Puanlarının Karşılaştırılması.....	62
--	----

Tablo 9. Anne Baba ve Öğretmenler Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olmayanların; ÖGF ve AGF İle TKT 5-7 Testinin Toplam Puan, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt bölüm Puanları Arasındaki Farklılıkların Karşılaştırılması.....	63
---	----

Tablo 10. Anne Baba ve Öğretmenler Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan; Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olanların ÖGF ve AGF Toplam Puan, Liderlik, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt bölüm Puanları Arasındaki Farklılıkların Karşılaştırılması.....	64
--	----

Tablo 11. Anne Baba ve Öğretmenler Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olanların; ÖGF ve AGF İle TKT5-7 Testinin Toplam, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanlarının Karşılaştırılması.....	65
--	----

Tablo 12. Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocukların; AGF ile TKT 5-7'den Aldıkları Toplam Puan, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanları Arasındaki Farkın Karşılaştırılması.....	66
---	----

Tablo 13. Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olmayanların; AGF ile TKT 5-7'den Aldıkları Toplam, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanlarının Farkın Karşılaştırılması.....	67
---	----

Tablo14. Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olanların;	
---	--

AGF ile TKT 5-7'den Aldıkları Toplam Puan, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanlarının Karşılaştırılması.....	68
--	----

Tablo15. Örneklem Grubunun Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi ile TKT 5-7 Grup Zeka Testinden; Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	69
---	----

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil1.Aday Gösterilen Çocukların Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olma Durumuna Göre Dağılımı.....	59
--	----

KISALTMALAR

ZB: Zeka Bölümü

ÖGF: Öğretmen Gözlem Formu

AGF: Aile Gözlem Formu

TKT 5-7: Temel Kabiliyetler Testi 5-7 Yaş

ÖGFzihpp: Öğretmen Gözlem Formu Zihinsel Bölüm Puanı

ÖGFyarpp: Öğretmen Gözlem Formu Yaratıcılık Bölüm Puanı

ÖGFlidpp: Öğretmen Gözlem Formu Liderlik Bölüm Puanı

ÖGFtopp: Öğretmen Gözlem Formu Toplam Puanı

AGFzihpp: Aile Gözlem Formu Zihinsel Bölüm Puanı

AGFyarpp: Aile Gözlem Formu Yaratıcılık Bölüm Puanı

AGFlidpp: Aile Gözlem Formu Liderlik Bölüm Puanı

AGFtopp: Aile Gözlem Formu Toplam Puanı

TKTzihp: Temel Kabiliyetler Testi Zihinsel Bölüm Puanı

TKTyarp: Temel Kabiliyetler Testi Yaratıcılık Bölüm Puanı

TKTtop: Temel Kabiliyetler Testi Zeka Bölümü

GOODENOUGH: Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Zeka Testi Puanı

Anne Eğit.Dur: Anne Eğitim Durumu

Baba Eğit.Dur: Baba Eğitim Durumu

Anne Mes: Anne Mesleği

Baba Mes: Baba Mesleği

RAM: Rehberlik Araştırma Merkezi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Milletlerin en büyük güç kaynağı yetişmiş nitelikli insan gücüdür. Ülkenin kalkınmasında fen, edebiyat, sanat, ekonomi, ticaret, politika vb. alanlarda önderlik edecek liderler üstün yetenekli çocuklar arasından çıkmaktadır.

Üstün yetenekli çocukların belirlenip yeteneklerinin geliştirilerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak ülkenin bugünü ve geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Üstün yetenekli çocukların yetenek, ilgi ve kapasitelerini en üst düzeyde kullanabilmeleri için öncelikle aile ve öğretmenlerin bu çocukların gelişim ve karakteristik özellikleri hakkında kapsamlı olarak bilgilendirilmeleri oldukça önemlidir.

Yüzyıllardır çeşitli ülkelerde üstün yetenekli çocukların eğitimi ve öğretimi ile ilgili bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Üstün yetenekli çocuklara bu kadar ilgi gösterilmesinin nedeni toplumların günden güne değişen ve ilerleyen sosyo-politik felsefeleri, bilgi alanlarının ilerlemesi ve çeşitlenmesidir. Sadece zeka kriteri ele alındığında zihinsel olarak üstün yetenekli olan bireyler toplumun ancak %2' si gibi küçük bir bölümünü oluşturmalarına karşın ülke kalkınmasındaki önemleri oldukça büyüktür. Bu nedenle üstün yetenekli çocukların eğitimi, öğretimi ve topluma kazandırılmaları için her öğretim kademesinde alınacak önlemler, Türkiye'yi ileriye götürecek önemli yatırımlardan birisidir.

Üstün yetenekli çocukların erken saptanması ve eğitimlerine erken başlanması büyük önem taşımaktadır. Üstün yetenekli çocukların belirlenmesi çok önemlidir. Okul öncesi düzeyde hangi alanda olursa olsun en önemli görev aile ve öğretmene düşmektedir. Yapılan ve halen yapılmakta olan araştırmalar okul öncesi düzeydeki çocukların

olağanüstü yeteneklerini değerlendirmede en sağlıklı bilginin öğretmenlerden daha çok ailelerden edildiğini göstermektedir (Dağlıoğlu, 2002).

Türkiye, üstün yetenekli çocukların seçilmesi, eğitim ve öğretimlerine özen gösterilmesi konusunda oldukça geç kalınmış durumdadır. Vakit geçirmeksizin üstün yetenekli çocukların erken tanınmasına, onların doğasına uygun eğitim, model ve programların geliştirilmesine ve bunlara uygun özel eğitim kurumlarının açılmasına şiddetle gereksinim duyulmaktadır (Davaslıgil, 2004).

Bu araştırma, okul öncesi çağındaki çocukların üstün yetenekli olup olmadıklarının belirlenmesi ile ilgili olarak hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan 4 aşamalı belirleme işlemleri üstün yetenekli çocukların tespitinde kullanılmıştır. Bu çalışma, okul öncesi dönemi kapsayan üstün yetenekli çocuklar ve bu tip çocukların belirlenmesine yönelik elde edilen bulgular; öğretmenlere, rehberlik ve danışmanlık uzmanlarına, araştırmacılar ve ailelere yardımcı olacak bilgiler sunmaktadır.

1.1.Araştırmanın Önemi

Bir toplumun kalkınmasında büyük bir potansiyel olarak karşımıza çıkan üstün yetenekli çocukları, okul öncesi dönemde belirleyerek, uygun eğitim programlarına yönlendirmek eğitim sistemimizin içinde yer almalıdır.

Türkiye’de özellikle okul öncesi dönem çocuklarının potansiyellerini ortaya çıkaracak nitelikli ölçme araçlarının ve üstün yetenek konusunda uzman personelin yok denecek kadar az olması, çocukların zihinsel, sosyal, duygusal ve fiziksel yeteneklerinin belirlenmesini engellemektedir. Üstün yetenekli çocukların ilköğretim ve lise düzeyinin dışında okul öncesi döneme yönelik belirleme ve eğitime dönük çalışmaların hazırlanması ve geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Üstün yetenekli çocukların ileride önemli roller üstlenebilecek hale getirilebilmesi için, bu özelliğe sahip çocukların erkenden tespit edilmesi gerekmektedir. Her konuda olduğu gibi üstün yetenek konusunda da erken tanılanmanın özellikle okul öncesi dönemde belirlemenin gerekliliği araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bilindiği gibi okul öncesi eğitim amaçlarından birisi ve belki de en önemlisi çocuğun doğuştan getirdiği potansiyeli maksimum düzeye çıkartmaktır. Bunun içinde doğduğu andan itibaren çocuğu tanımak onun her alanda kapasitesini bilmek ve eğitimine bir an evvel başlamak büyük önem taşımaktadır. Gelişmiş ülkeler gelişmişliklerini büyük oranda üstün beyinlere gelişme olanağı ve ortamı vererek sağlamışlardır. Bu başarıyı da üstün yetenekli çocukları erken tanılayıp, gerekli özel eğitim olanakları sağlayarak elde etmişlerdir.

Türkiye’de üstün yetenekli çocuklarla ilgili çalışmalar genellikle ilköğretim ve lise çağı üzerinde yapılmaktadır. Ancak üstün yeteneğe sahip okul öncesi çocuklarıyla ilgili hiçbir özel eğitim önlemi alınmamıştır. Okul öncesi dönem çocuğun etkin olarak temel kavramları kazandığı ve gelişiminin en hızlı olduğu süreçtir. Üstün yetenekli okul öncesi çağı çocuklarının küçük yaşlarda belirlenebilmesi ve gerekli eğitimi alabilmesi konusunda en büyük güçlüklerden birisi de okul öncesi çağı çocuklarının yetenek, ilgi ve kapasitelerini ölçebilecek yeterli çeşitlilikte ölçme araçlarının bulunmamasıdır.

Üstün yetenekli bireylerin mümkün olduğunca erken dönemde belirlenmesi uygun eğitim önlemlerinin alınarak yetiştirilmesi bütün toplumlar tarafından oldukça önemsenen bir konudur. Özellikle özel eğitim gerektiren çocukların erken teşhis edilerek eğitime erken başlaması ilkesi üstün yetenekli çocuklar içinde aynı derecede önem taşımaktadır.

1.3.Temel Problem

Bu çalışmada, ilköğretim okullarında okul öncesi eğitime devam eden beş ve altı yaş grubu çocuklar arasından Öğretmen Gözlem Formu (ÖGF), Aile Gözlem Formu (AGF), Temel Kabiliyetler Testi 5-7 Grup Zeka Testi (TKT 5-7) ve Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi uygulayarak;

Üstün yeteneğe sahip olan çocukları seçmek

Öğretmen ve anne-babaların bu sistem içerisinde çocukların yetenek ve ilgilerini gözlemlene de hangisinin daha başarılı olduğunu belirlemek

Kullanılan belirleme sisteminin üstün yetenekli çocukları tespit etmedeki başarı düzeyini saptamak amaçlanmıştır.

1.4.Alt Problemler:

- 1) ÖGF ve AGF belirleme işlemlerinin ilk basamağı olarak üstün yetenekli çocukları belirlemede ne derece başarılı olmuştur?
- 2) Belirleme işlemleri sonuçlarına göre kız ve erkek çocuk başarı oranı nedir ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- 3) Belirleme işlemleri üstün yetenekli çocukları belirleme konusunda amacına ulaşmış mıdır?
- 4) Hem anne baba hem öğretmenler tarafından aday gösterilen çocukların; ÖGF ve AGF dan aldıkları toplam puan, zihinsel, yaratıcılık ve liderlik alt bölüm puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
- ÖGF ile TKT 5-7 testinden aldıkları toplam puan, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
- AGF ile TKT 5-7 testinden aldıkları toplam puan, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında fark var mıdır?
- 5) Hem anne baba hem öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların ve olmayanların; ÖGF ve AGF'ndan aldıkları toplam puan, zihinsel, yaratıcılık ve liderlik alt bölüm puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
- ÖGF ile TKT 5-7 testinden aldıkları toplam puan, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
- AGF ile TKT 5-7 testinden aldıkları toplam puan, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında fark var mıdır?
- 6) Sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocukların; AGF ile TKT 5-7 testinden aldıkları toplam puan, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

7)Sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların ve olmayanların; AGF ile TKT 5-7 testinden aldıkları toplam puan, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

8) Örneklem grubunu oluşturan çocukların, Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi ile TKT 5-7 Grup Zeka Testinden; aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

9)Belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli çocukları belirlemede çocuğun gerçek performansına en yakın değerlendirmeyi yapan öğretmen mi yoksa ailesi midir?

1.5. Varsayımlar

AGF’nu anne ve babaların birlikte değerlendirdikleri varsayılmıştır.

ÖGF’nu öğretmenler tarafından objektif ve tüm eğitim öğretim yılı temel alınarak değerlendirdikleri varsayılmıştır.

1.6.Sınırlılıklar

Araştırmanın örneklemini ortaya çıkan bir takım problemler nedeniyle oldukça küçülmüştür. Örneklem sayının düşmesinde etkili olan sebepler kısaca şöyle açıklanabilir; Milli Eğitim Bakanlığından gerekli araştırma iznin alınmasına karşın okul müdürlerinin okullarında böyle bir çalışma yapılmasına izin vermemesi,

Araştırma uygulamalarının Mart-Haziran 2005 döneminde yapılması sonucunda 23 Nisan, yıl sonu gösterileri gibi etkinliklere denk gelmesi ve bu nedenle öğretmenlerin ve velilerin dikkat ve enerjilerini farklı bir yöne odaklaması,

Araştırmacının bizzat okullara gidip öğretmen ve ailelerle toplantı yaparak araştırma ve üstün yetenekli çocuklar konusunda bilgi vermesine rağmen bazı öğretmen ve ebeveynlerin bu çalışmanın çocukları olumsuz etkilemesinden korkması,

Bahar döneminde çocuklarda görülen salgın hastalıkların ortaya çıkması nedeniyle çocukların okula devam edememesi, gibi

nedenlerden ötürü araştırmanın örneklemini 113 çocuk ile sınırlandırılmıştır.

TKT 5-7 ve Goodenough Haris Bir Adam Çiz Testinin uygulaması, AGF ve ÖGF'ndan en yüksek puan olan 104'ün %60'nın üzerinde yani 59 puan ve yukarısında puana sahip olan çocuklarla sınırlandırılmıştır.

ÖGF ve AGF, zihinsel yaratıcılık ve liderlik bölümleri ile sınırlandırılmıştır.

1.7.Tanımlar

Üstün Yetenekli Çocuklar: Araştırmada uygulanan TKT 5-7 Grup Zeka Testi ve bu testi destekler nitelikte olan Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Zeka Testi sonucunda 130 ve yukarısında ZB'ne sahip olduğu belirlenen çocuklar üstün yetenekli olarak tanımlanmıştır.

Üstün Yetenekli Olmayan Çocuklar: Araştırmada uygulanan TKT 5-7 Grup Zeka Testi ve bu testi destekler nitelikte olan Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi sonucunda 130 puanın altında ZB'ne sahip olduğu belirlenen çocuklar üstün yetenekli olmayan çocuklar olarak tanımlanmıştır.

Zeka Bölümü: Uygulanan zeka testleri sonucunda zeka yaşının takvim yaşına bölünerek 100 ile çarpımından elde edilen puan olarak tanımlanmaktadır.

Okul Öncesi Dönem: Asıl olarak 0-6 yaş grubunu içermekle birlikte, araştırmada 5-6 yaş grubu çocuklar okul öncesi dönemi çocukları olarak tanımlanmıştır.

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1.Zeka Kavramı

Zekanın; geçmişten günümüze kadar farklı yaklaşımlar içerisinde birçok tanımı yapılmış olsa da en tartışmalı ve hakkında en çok araştırma yapılan konulardan biridir. Zeka ile ilgili bir çok çalışma yapılmasına rağmen zekanın kesin bir tanımı yapılamamaktadır. Üzerinde kesin bir tanımın yapılamadığı zekayı tanımlamaya çalışmanın en uygun yolu bu alanda çalışmalar yürüten uzmanların görüşlerine yer vermektir.

2.1.1.Tanımlar

Terman (1925) zekayı “*kavram oluşturma ve bunların önemlerini belirleyebilme yeteneği*”, Printner (1932) ise; “*bireylerin göreceli olarak yeni durumlara ve koşullara uyum gösterme becerisi*” olarak tanımlamıştır (akt. Dağlıoğlu 2002).

Thorndike (1927) zekayı “*gerçek ya da doğru cephesinden bakarak uygun ve gerekli cevapları bulma gücü*”; Thurstone (1941) “*içgüdüsel davranışları dizginlemek, farklı karşılıkların olabileceğine ilişkin esnek bir hayal gücü geliştirmek ve elden geçirilmiş içgüdüsel davranışları elle tutulur davranışlar haline dönüştürmek kapasitesi*” , olarak açıklamıştır.

Stordard (1943) ise, zekayı “Bireyin zor, karmaşık, soyut, ekonomik, gayeye uygun, sosyal değeri olan ve orijinal nitelikler taşıyan zihinsel davranışları yapabilme ve bu koşullar altında bireyin enerjisini davranışlar üzerine toplayabilme ve heyecanlara karşı koyabilme yeteneği olarak tarif etmiştir.

Stordard’ın bu tanımı zeka testi geliştirecek kişilere ışık tutmaktadır.

Güçlük Derecesi: Stordard’ın tarifine göre test durumunun güçlüğünü sağlamak için nadir az işitilmiş bilgileri sormanın yahut çok az bilinen sözlerin ve kavramların tarif ve açıklanmasını istemenin zorluk için bir ölçüt olmayacağını belirtmekte bunların bireyin zihin yeteneğinden çok geçmiş öğrenim yaşantıları ile ilişkili olduğunu vurgulamıştır.

Karmaşıklık: Bireyin, başarabildiği çeşitli cinsten konuların sayısını çeşitliliğini ve genişliğini temsil eder.

Soyutluk: Bireyin, sembolleri kullanabilme, analiz edebilme ve anlam verebilme gücüdür. Özellikle sayılar ve sözel sembolleri kullanma yeteneğini içermektedir.

Ekonomi: Herhangi zihinsel bir problemin çözülmesinde sarf edilen zaman ile problem çözmedeki hız ile ilgilidir.

Gayeye Uygunluk: Zihinsel davranışların bir amaca yönelmiş olmasını ifade eder.

Sosyal Değer: Zihinsel davranış ve düşünüş şeklinin toplumun, grupların davranış ve düşünüş tarzına uygun olmasını ifade eder.

Orijinallik: Bilinenlerden farklı ve yeni bir şeyler yaratabilme yeteneğini ifade eder.

Enerjiyi Yoğunlaştırma: Enerjinin davranışlar üzerinde yoğunlaştırılması ve beraberinde heyecanlara karşı koyabilme koşuludur (Özgüven1994).

Gelişim psikolojisinin en önemli isimlerinden biri olan Piaget (1952) ise, zekayı “*fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlamada kullanılan kavrayışa dayalı yapılandırmanın üstün nitelikli düzenleme ya da dengeleme ya da dengeleme biçimlerini ifade eden terim*” olarak tanımlamıştır.

Zekanın popüler anlamı incelendiğinde; öğrenme, anlama ve yeni durumlarla başa çıkabilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Zeki insan, günlük dilde çabuk kavrayan, anında tepki verebilen, keskin, kurnaz vb. tanımlar ve sıfatlarla ifade edilir (akt.Yılmaz 2000).

Anastasi’ye göre zeka, bir kültürde bireyin yaşamını sağlayacak yetenekler bütünüdür (Anastasi ve Urbina 1997).

Stenberg (1997) “zeka bilgi işleme sürecini otomatik hale getirmek ve yeni durumlara bir cevap niteliğinde bağlamsal açıdan en uygun davranışları sergilemeye dönük zihinsel kapasitedir” şeklinde açıklamıştır. İnsanlar çevreye uyum yaptıkları kadar bir çevreyi seçer yada seçtikleri çevreyi şekillendirirler.Bu nedenle zeka, çevreye uyum yapma seçme ve şekillendirme çocuklukta başlayıp yaşam boyu süren bir öğrenme içerdiğinden bu bağlamda zeka yaşam boyu öğrenmenin anahtarıdır (akt.Yılmaz 2000).

Ayrıca Gardner 1983-1999 yılları arasında geliştirdiği çoklu zeka kuramı ile zekanın, tek bir faktörle açıklanamayacak kadar çok sayıda yeteneği içerdiğini öne sürmüştür. Gardner zekayı;

1.Bir kişinin bir veya birden fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi,

2.Gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi,

3.Çözümle kavuşturulması gereken yeni veya karmaşık yapıli problemleri keşfetme yeteneğı olarak tanımlamaktadır.

Geçmişten günümüze kadar gelen bu tanımlamalar göz önüne alınarak son yıllarda zekanın tanımına ilişkin çeşitli yaklaşımlar öne sürölmüştür. Bu yaklaşımlar, genellikle işlemsel ve kuramsal olmak üzere iki temel başlık altında toplanmaktadır.

İşlemsel yaklaşımda zeka, ilişkili olduğı varsayılan özellik ya da davranışlar belirtilerek dolaylı olarak açıklamaya çalışılmaktadır. Buna göre “ *zeka öğrenme yeteneğidir veya zeka genel problem çözme yeteneğidir*” şeklinde yapılan tanımlar bu kategoriye girmektedir.

Kuramsal yaklaşımda zeka; farklı kuramlar çerçevesinde tanımlanmaktadır. Bu kuramlar içerisinde en yaygın kabul görenleri gelişim ve psikometrik kuramlardır (Akkanat 1999).

İşlemsel ve kuramsal yaklaşımlı zeka tanımlarının yanı sıra birde *Psikometrik kuramlar* bulunmaktadır.

Psikometrik kuramlarda ise; zekada bireysel farklılıklar olduğı ve bunların zeka testleriyle ölçülebileceğı varsayımı üzerine kurulmuştur.

Bu kuramlar, ve yaklaşımlar incelendikten sonra zeka; zihin, öğrenme, öğrenilenlerden yararlanabilme, yeni durumlara uyabilme ve yeni çözüm yolları bulabilme yeteneğı olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda zeka ile ilgili bu tanımlar ve yaklaşımlar zekaya ilişkin bir takım kuramların öne sürölmesine de önderlik etmiştir.

2.1.2. Zeka Kuramları

Geleneksel yaklaşıma göre zeka, sözel, sayısal ve uzay ilişkileri olarak üç boyutta ele alınır. Oysa 20.yüzyılın ortasından itibaren Avrupa’da Piaget, Vigotsky, Dobrowski gibi bilim adamlarının zekaya ve daha genel bir ifade ile zihinsel, duygusal, devinimsel (psikomotor), dille ilgili sosyal, sanat ve ahlaki gelişime bakışları bütüncül ve gelişimseldir. Ancak 1970’lerden sonra gelişimi yeteneklerin incelenmesinde temel boyut olarak ele almışlar ve genel bir zeka tanımı yerine çoklu zeka kavramında buluşmuşlardır. Zeka kuramları konusunda günümüze kadar en kayda değer çalışmalar ortaya koyanlar aşağıda incelenmiştir.

Renzulli’nin Üçlü Çember Modeli

Yaşamları boyunca üstün başarı göstermiş yetişkinleri inceleyen Renzulli (1986) bu üstün performansın altında iç içe geçmiş üç belirgin unsurdan söz etmektedir. Normalin üzerinde yetenek (bu bir genel yetenek olduğu gibi belirli bir alana özgü yetenek de olabilir) yaratıcılık ve motivasyondur. Yetişkin davranışının bir öncülü olarak bu boyutlardan birisine sahip olduğunu göstermesi öğrencinin üstün yeteneklilere sunulan fırsatlardan yararlanması için yeterlidir. Çocuk bu olanaklardan hazır bulunduğu ölçüde yararlanabilir.

Stenberg’ in Üçlü Sacayağı Kuramı

Geleneksel zeka bölümü (IQ) puanının üstün yeteneği tanımlamakta yetersiz kaldığını savunan Stenberg (1997) üç tür zekadan söz etmektedir. *Analitik, sentezci ve pratik*. Analitik zeka, çözümleme becerilerini mantıksal düşünmeyi, akıl yürütmeyi ve okuduğunu anlamayı içeren ve geleneksel zeka testlerinin ölçtüğü becerileri içerir. Sentezci zeka yaratıcılığı yeni durumlarla baş etmeyi, iç görüyü ve sezgileri içerir. Pratik zekada ise analitik ve sentezci becerilerin günlük yaşamın sorunlarını çözmede işe katılması söz konusudur.

Renzulli ve Sternberg'in zeka modelleri dinamik zamana ve çevreyle etkileşime bağlı olarak değişebilir olduğu belirtilmektedir (Akt.Dağlıoğlu 2002).

Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı

Gardner (1983-1999) yukarıda belirtildiği gibi ortaya attığı zeka tanımlamasında zekaya ilişkin daha geniş bir görüş açısı kazandırarak insanların bireysel farklılığından doğan benzerlik ve farklılıkları, kısacası insanların farklı şekillerde sahip oldukları yetenek ve potansiyelleri zeka alanları olarak adlandırmıştır.

Gözlemcilerinden ve bazı beyin araştırmalarının bulgularından yararlanan Gardner (1993-1999) başlangıçta 7 tür olarak tanımladığı zeka türlerine daha sonra bir tane daha ekleyerek 8 tür zeka sıralamaktadır.

1)Dille ilgili/Sözel zeka: Okuduğunu ve dinlediğini anlama anlamları ve dilbilgisi kurallarını kavrama, yazılı ve sözlü ifade biçimlerini içermektedir.

2)Mantıksal, matematiksel zeka: Tümevarım, tümdengelim türü akıl yürütmeleri ve sayısal hesaplama dayalı zekadır. Matematikçi, fizikçi zekası gibi.

3)Uzay ilişkilerine ilişkin (spatial) zeka: Üç boyutlu durumların temsili, yeniden yaratılması, değiştirilip dönüştürülmesi gibi beceriler bu gruba girmektedir. Mimar, heykeltıraş, satranç oyuncusunun kullandığı zeka türüdür.

4)Müzik zekası: Sesleri ayırt edebilme, ritim, tonlama duyarlılığı, müzik temaları yani melodiyi doğru biçimde duyabilme ve icra edebilme ile en üst düzey olan beste yapabilme becerileridir.

5)Bedensel kinestetik zeka: Bedenin bir bölümünü yada tümünü bir gösteri yada ortaya bir ürün çıkarabilmek amacıyla kullanılan becerileri ifade eder.

6)Kişilerarası ilişkilerle ilgili zeka: Başkalarının davranışlarını ve motivasyonlarını anlayabilme bu bilgiyi kullanarak akıllıca üretime ve çözüme yönelik davranışlar sergilemeyi ifade eder.

7)Kişinin kendisi ile ilişkisine yönelik zeka: Kişinin kendisini tanıması bilişsel açıdan güçlü ve zayıf yanlarının farkında olması düşünme biçimlerini duygularını ve zekalarını tanımlayabilmesi becerisidir.

8)*Doğa zeka*: Bireyin doğayı gözlemleyebilme doğa ile uyum içinde yaşayabilme doğa duyarlılığı geliştirme doğayı takdir edebilme doğaya katkıda bulunabilme yeteneğidir (Gardner,1993;Davaslıgil,1996;Akarsu,2001).

Dobrowski' nin Aşırı Duyarlılık Alanları

Polonyalı bilim adamı Dobrowski (1996) bireyin gelişim potansiyellerine bağlı olarak bazı alanlarda içeriden ya da dışarıdan gelebilecek uyarıcılara verdikleri tepkilerinin yoğunluğunda farklılıklar olduğunu söylemektedir. Beş tür aşırı duyarlılık (overexability)alanı şöyle özetlenebilir.

Psikomotor aşırı duyarlılık; yoğun ve hızlı hareket ihtiyacı uzun süre aktif kalabilme ani tepki verme, eylemde bulunmak için zorlanma ve yerinde duramama gibi özellikleri içerir.

Duyularla ilgili aşırı duyarlılık; duyulardan haz alma konfora ve lükse eğilim, dikkat çekme, güzel nesnelere karşı ilgi güzel yazı yazma gibi ve dokunma, tatma, koklama duyularından hoşlanmayı içerir.

İmgelem gücüne yönelik aşırı duyarlılık; zengin ve renkli bir hayal gücü çağrışım ve bağlantı kurmada çeşitlilik güçlü bir biçimde görselleştirme ve icat etme yaratma becerisini beraberinde getirir. Canlı ve ayrıntılı rüyalar, bilinmeyene duyulan korku şiir yazma, öyküler uydurma, fanteziler kurma bu gruba girer.

Zihinsel aşırı duyarlılık ; soru sorma bilgiye açıklık keşfetme merakı kuramsal analiz ve sentez yapabilme güçlü gözlem bağımsız düşünme sembolik düşünme bilginin ve gerçeğin peşinde koşma özelliklerini kapsar.

Duyuşsal aşırı duyarlılık; ilişkilerin yaşama biçimi insanlara nesnelere yerlere bağlanma bireyin kendisi ile ilişkisi, güçlü duyuşsal bellek, ölüm kaygısı, şefkat ve sorumluluk duygusunu öne çıkarma, depresyon, güvenlik ihtiyacı, özeleştirme, utangaçlık ve başkalarının dertleriyle ilgilenme gibi özelliklerle tanımlanır (Yakmacı 2002).

Zeka ile ilgili olarak yapılan bu tanımlamalar göz önüne alındığında zeka testlerinin ölçtüğü varsayımlar zihinsel bir güç ve bir genel yetenektir denilebilir.

Hazırlanan genel yetenek ya da zeka testlerinde başlıca iki şey aranmaktadır. Bunlardan birincisi bu testlerin çok geniş ve çeşitli zihinsel nitelikleri kapsaması özellikle

hayal gücü genelleme ve muhakeme gibi yüksek ve karmaşık zihinsel işlevleri uygun bir genişlik ve çeşitlilikte temsil edecek test durumlarından ve uyarıcılardan oluşmasıdır. İkinci ise, testin içeriğini oluşturan, test durumları ve soruların aşağı yukarı testi alan herkesin genel yaşam tecrübeleri, yaşantıları ve öğrenme olanakları ile sahip olabilecekleri genel ve ortak ilgi alanlarından seçilmiş olması zorunluluğudur (Taşdemir 2003).

2.1.3.Zekanın Ölçülmesi Ve Zeka Bölümü (IQ)

Zeka, kesin ve değişmez sınırları olan bölümlere ayrılamaz ancak; kesin çizgileri olmayan kabataslak bölümlere ayrılabilir. Zeka, değişmeyen bir sayı değildir, zekanın boy, ağırlık gibi ölçülmesi de mümkün değildir.

Bilimsel bir alan olarak üstün yeteneğin büyüteç altına yatırıldığı 19. yüzyıldan bu yana üstün yeteneğin en güçlü göstergesi zeka kavramı ve dolayısıyla zekayı ölçtüğü kabul edilen zeka testleri olmuştur.

İlk zeka testi 1890 yılında Paris’te yaşayan sokak çocukları arasındaki zihinsel özürli olanları tanılamak amacıyla Alfred Binet ve T.Simon tarafından hazırlanmıştır. Lewis Terman bu testi normal ve üstün zekalıları da ayırt edebilecek biçimde geliştirmiş ve 1916 yılında ilk standart zeka testini “ Stanford-Binet İntelligence Scale” adı ile kullanılmaya başlanmıştır. Böylece ilk zeka bölümü (ZB) ölçümü yeni zeka yaşı ile kronolojik yaş arasındaki farkın standart bir biçimde ölçülmesi sağlanmıştır (Yılmaz 2000).

Zeka yaşının takvim yaşına bölündüğünde çıkan oranın zamanla değişmeyebileceği varsayımını ilk kez ortaya atan Stern (1912), bu varsayımdan yola çıkarak elde ettiği oranı zeka bölümü (IQ) olarak tanımlamıştır. Stern’e göre ZB;

Zeka Yaşı

Zeka Bölümü (IQ) = ----- x 100

Takvim Yaşı

Bağıntısı ile bulunur.

ZB bir kişinin başarı düzeyini değil ulaşabileceği bir başka deyişle varması gereken en üst düzeyi gösterir (akt.Uzun, 2004).

ZB kişinin neler başardığının değil neler başarabileceğinin göstergesidir. Zeka yaşının hesaplanmasında zeka testleri kullanılmakta ve günümüze gelene kadar pek çok çeşidi geliştirilmiştir.

2.2.Zeka Testleri

Bu testler yüzyıla yakındır kullanmakta olup insanın kabiliyetlerinden belli bir bölümünü ölçmek için kullanılmaya devam edilmektedir. Öğrencinin geleceği adına tahminde bulunmada zeka testlerinin etkisi %20 civarındadır. Bununla birlikte bu testlerin değişik formlarının vazgeçilmez bir kullanımı sürmektedir. Zeka testleri grup halinde uygulanabildikleri gibi bireysel (daha tutarlı ama masraflı) uygulama imkanları vardır. Bu testlerden en çok kullanılan birkaç tanesi incelenecek olursa;

Stanfort Binet Zeka Testi: 2-16 yaş arasındaki çocukların zihinsel gelişimlerini değerlendirmek amacıyla uygulanır. Test puanları çocuğun konuşma, ince kaba motor gelişimleri, dikkat, algı ve bellek süreçleri hakkında bilgi verir (Özsoy , Özyürek ve Eripek 2002).Testin temel içerik alanları

- 1.Dile Dayanan Muhakeme
- 2.Soyut ve Görsel Muhakeme
- 3.Sayısal Muhakeme
- 4.Kısa Süreli Bellek olmak üzere dört alandır.(Özgüven 1994)

*Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği(WISC-R):*2-16 yaş arasındaki çocukların zihinsel gelişimlerini değerlendirmek amacıyla uygulanır. Değerlendirme sonucunda sözel, performans ve toplam olmak üzere üç zeka puanı elde edilir. Sözel ölçekler çocuğun sözel dikkat algı ve bellek süreçlerini, performans ölçek, görsel algı, dikkat ve bellek süreçlerini ölçmeyi hedefler (Savaşır ve Şahin 1998).

Gelişim Testleri: Bu testler özellikle küçük yaş grubu çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimlerini, kişisel, sosyal, ince motor konuşma ve sosyal alanlardaki gelişimlerini ölçer.

Yeniden Düzenlenmiş Gesell Gelişim listeleri: 1-72 aylık bebekler için

Bayley Bebekler için Gelişim Envanteri: 1-30 aylık bebekler için

Denver Gelişimsel Tarama Testi: 1 ay- 6yaş arasındaki çocuklar için geliştirilmiştir.

2.2.1.Bebeklik ve Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Zeka Ölçekleri

Doğumdan itibaren bebek ve çocukların zekalarını ölçme yönünden önemli çabalar olmuştur. Zeka, gelişmekte olan bir nitelik olduğu için ilk yıllarda ölçülen şey daha çok motor gelişimle ilgili olmaktadır. Bu yaşlara ilişkin testlerde kullanılan materyaller daha ileri yaşlarda kullanılanlardan çok farklı olmaktadır (Cronbach 1970).

Wechsler Okul ve Okul Öncesi Zeka Ölçeği (Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence – Third Edition) (WPPSI-III):

Wechsler'in yetişkinler zeka ölçeğini küçük yaşlara doğru indirme çabalarının sonuncusu olup, 2 ile 6,5 yaşlar arasındaki çocukların zekalarını ölçmek üzere düzenlenmiştir. Format olarak WISC-R ile paralel nitelikte olup alt testler diğerleri ile benzerlik gösterirler. Ancak, (1) Hayvan Evi , (2) Geometrik Desen , (3) Cümleler testleri sadece WPPSI 'ye özgü testlerdir.

Hayvan Evi Alt Testi, bir tahta üzerine anahtar olarak tepesinde köpek, tavuk, balık ve kedi resimleri olan boşlukların içine farklı renklerle boyanmış silindirleri denek uygun şekilde yerleştirmektedir. Bunu yaparken geçen süre, yapılan hata ve eksiklikler bireyin puanını belirlemektedir.

Cümleler Alt Testi, testi uygulayan cümleleri sözel olarak söyler ve denek hemen ardından aynı cümleyi tekrar eder. Bu test sözel bir testin yerine kullanılabilir (Sadock 2005).

Geometrik Desen Alt Testi, bu testte denek basit 10 tane deseni renkli bir kalemle kopya etmektedir.

WPPSI'nin güvenilirliği üzerinde yapılan çalışmalar Wechsler'in diğer takımlarının güvenilirlik düzeyleri ile paralellik göstermektedir (Sadock 2005).

- ***Stanford-Binet Zeka Ölçeği (Stanford-Binet Intelligence Scale-Fifth Edition)(SB5):***

Zeka gelişimi 2 ile 5 yaşlar arasında çok hızlı olduğundan bu yaşlara ait testler yıllara göre değil 6 aylık dilimlere göre gruplanmıştır. Testin içeriğinde akıcı muhakeme, bilgi, nicel muhakeme, görsel ve uzaysal süreç ve çalışma hafızasını, dile dayanan ve soyut materyallere ağırlık verilmiştir. Test materyalleri bloklarla bir şey inşa etmek, bir şekil meydana getirmek, değişik biçimlerdeki tahta parçalarını yuvalarına yerleştirmek, boncukları istenilen düzene göre bir ipe dizmek gibi deneğin yapmasını gerektiren test materyalleridir. Dile dayanmayan test materyalleri ise, bir geometrik şekli kopya etmek tamamlanmamış bir resmi tamamlamak, verilen şekilleri birbirinden ayırt etmek gibi faaliyetleri içeren materyallerdir. Bütün bu cins test materyallerinde dil faktörü önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca deneğin eşyaların isimlerini bilip bilmemesi, eşya veya şekilleri sınıflandırması ve eşyalarla istenilen şeyi yapmasında yine dil faktörü oldukça önemlidir (Sadock 2005).

Kaufman Çocukları Değerlendirme Bataryası(Kaufman Assesment Battery for Children-Second Edition)(KABC-II):

3 ile 18 yaşları arasındaki çocukları kapsayan bir bireysel yetenek testidir. Bataryada 16 alt test bulunmaktadır. Bu alt ölçekler beş toplam puan verecek şekilde gruplanmıştır. Bu toplam puanlar *Zihin Gelişimi, Sıralı gelişim, Simultane Gelişim, Başarı Ölçeği, ve Sözel Olmayan Yetenek* olarak belirlenmiştir. *Zihin gelişimi*, Sıralı ve Simultane gelişim ölçekleri toplanarak elde edilmektedir. *Sıralı gelişim* ölçeğinde çocuğa verilen test materyallerini sıralı ve aşamalı olarak düzenleyerek problemi çözme yetenekleri ölçülmektedir. Testteki bu tür maddeler, sayıları veya sözcükleri sıralı olarak hatırlamayı gerektiren ve sıralı düzen içinde ifadesini isteyen materyallerdir. Simultane zihin sürecine ilişkin test materyalleri bilgilerin, zihnin bütüncül kavrayışı ilkesine uygun olarak, sentezinin yapılması, aynı anda birlikte düşünülmesini gerektiren bir problem çözme sürecini içermektedir (Lauzen ve Nurcombe 2003).

Gesell Gelişim Ölçeği (Gesell Development Schedules):

En eski ve üzerinde en çok çalışılmış bebek zeka ölçeklerinden biridir. Yeniden düzenlenen bu ölçek, 1-72 ay arasındaki çocukları gelişimsel olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çocukların davranışları *Büyük Motor, İnce Motor hareketler, Adaptiv,*

Dil, Kişisel ve Sosyal olmak üzere beş alan içinde gruplandırılmıştır. Bebeğin gelişimi zaman içinde sıralı ve belirli aşamalardan geçer. Gesell ve arkadaşları gelişim ve olgunlaşma süreci içindeki bu aşamalara ilişkin normlar elde etmişler ve bu normlara göre bebeğin gelişimini değerlendirmişlerdir (Sadock 2005)

Bayley Bebek Gelişim Ölçeği (Bayley Scales of Infant Development –Second Edition)(BSID-II):

Ölçek, bebeklerin gelişim ve olgunlaşma sürecine ilişkin normlara göre geliştirilmiştir. Bayley ölçeği 1 ile 42 aylık bebekler için düzenlenmiştir (Bayley, 1969). Ölçek, bebeğin *Zihin ve Motor* gelişimlerine ilişkin puan vermektedir. Zihinsel gelişimle ilgili maddeler, bebeğin zil sesine olan tepkisi hareket halinde olan objeyi takip edebilme, daha ileriki aylarda sözlü olarak verilen emri yerine getirmek gibi davranışlar bulunmaktadır. Motor gelişimle ilgili maddeler ise, başını kaldırabilmek, uzanarak bakabilmek, merdivenlerden çıkmak, verilen topu atmak gibi gelişim ve olgunlaşmaya yönelik maddelerden oluşmaktadır (Lauzen ve Nurcombe 2003).

McCarthy Yetenekleri Ölçeği (McCarthy Scales of Children’s Abilities)(MSCA):

Ölçek, 2 yıl 6 ay ve 8 yıl 6 ay yaşlar arasındaki çocukların yeteneklerini ölçmek amacı ile 6 alt ölçeğe bağlı olarak geliştirilmiştir. Bunlar, *Sözel, Genel Bilişsel, Algısal Performans, Sayısal Yetenek, Hafıza ve Motor* gelişimine ilişkin puanlar vermektedir. Çocuğa ilişkin olarak elde edilen 6 ölçek bireyin çeşitli yönleri hakkında çok yararlı bir profil elde edilmesini sağlamaktadır (Sadock 2005).

Brazelton Bebek Değerlendirme Ölçeği:

Bireysel bir test olan bu ölçek, yeni doğan çocuklarla üç ile dört hafta arasındaki bebeklerin değerlendirilmesi için geliştirilmiştir. Yeni doğmuş bir bebeğin genel gelişimine ilişkin bir ölçü vermektedir. Bebeğin nörolojik, sosyal, motor ve davranışsal yönlerine ilişkin puanlar vermektedir. Brazelton ölçeğinin, ilk aylara ilişkin en geniş esas alanı kapsayan bir araç olduğu bilinmektedir (Özgüven 1994).

Cattel Bebek Zeka Testi:

Test bebeklerin zekalarını ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. Cattel’in testinde sesin farkında olmak bir objeyi gözü ile takip etmek, daha ileriki aylarda parçaların tahta

üzerindeki uygun boşluklara yerleştirilmesi çeşitli objeleri kullanabilme gibi maddeler bulunmaktadır (Özgüven 1994)

Zeka testleri ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde günümüz şartlarında geçerli olan zeka testlerinin sonuçları dikkate alındığında WISC-R testi uygulaması sonucunda elde edilen zeka puanına göre zeka sınıflaması aşağıda görülmektedir. Aynı zamanda bu zeka sınıflamanın bir benzeri Dünya Sağlık Örgütü ve üstün yetenekli çocuklarla çalışan otoriteler tarafından da kabul edilmiştir.

Wechsler Zeka Sınıflaması

ZB PUANI	ARALIK
>130	Çok süper zeka
120-129	Süper zeka
110-119	Yüksek düzey zeka
90-109	Ortalama zeka
80-89	Düşük Ortalama zeka
70-79	Sınırdaki zeka
<69	Zeka Geriliği

Dünya sağlık örgütünün önerdiği ve bu alanda araştırma yapan pek çok araştırmacının da benimsediği 130 zeka bölümü (ZB) ve üstü zihinsel kapasiteye sahip kişiler üstün yetenekli kişiler olarak tanımlanmaktadır.

Üstün yetenekli çocukları tanılamak daha güçtür çünkü mevcut zeka testleri çocukların yetenekli oldukları alanların belirlenmesinde kesin ve doğru sonuç veremeyebilir. Özellikle okulöncesi çağıdaki çocukların yetenekleri ancak okuldaki derslerinde uygulanacak yetenekleri fark ettirici programlar ile ortaya çıkabilir (Akt.Uzun 2004).

2.3. Üstün Yetenek

2.3.1.Tanımlar

Bilimin tüm alanlarında olduğu gibi üstün yeteneğin tanımında ve buna bağlı olarak üstün yetenek konusu incelendiğinde zamanla birlikte birçok farklılaşmaya gidildiği görülmüştür. Başlangıçta en kolay gözlenebilir sınırlı sayıda özelliğin basit sınıflaması olarak tanımlanan üstün yeteneklilik giderek zamanla çok sayıda boyutu içeren esnek ve dinamik bir tanıma dönüşmüştür. Aşağıda üstün yeteneklilik kavramı ile ilgili geçmişten günümüze kadar yapılan tanımlamalar belirtilmiştir.

Düşünürler, eski çağlardan beri üstün yetenekliliğin ve bu kişilerin eğitiminin toplum için önemin farkında olup, bunu vurgulamaya çalışmışlardır.

Bu konuya ilk sistemli yaklaşımı Yunan filozofu *Eflatun* ortaya koymuştur. Eflatun üstün yeteneklilerin niteliklerini kısaca şöyle sıralamıştır:

‘Bellekleri güçlüdür. Kolayca aldanmazlar. Sağlam ve mantıklı yargılama güçleri vardır.’ (Akt: Dağlıoğlu 1995).

19. yüzyıla gelene kadar bu tip özellikler gösteren kişilere zeka bölümlerindeki üstünlükten dolayı zeki, akıllı, ve *üstün zekalı*, bunun yanı sıra resim, müzik vb. güzel sanatlar alanında başarılı olanlara ise yetenekli, yaratıcı ve *üstün yetenekli* denilmiştir.

Daha sonra bazı teorisyenler, bilim ve teknik alanındaki yetenekliliği *üstün zeka*, güzel sanatlar alanında yetenekliliği *üstün özel yetenek* olarak gruplandırmışlardır (Dağlıoğlu 1995).

Bu alanın önderlerinden olan ve yaptığı çalışma ile üstün yetenekliler belirlenmesi ve eğitimleri konusunda yeni bir çığır açan Terman (1925), standart zeka testlerinde % 2 lik üst sınırdan puan alanları “*üstün yetenekli*” olarak tanımlamıştır (Clark, 2002).

Amerika’da 1972’de toplumda üstün yeteneklilik kavramındaki karmaşıklıkları önlemek amacı ile bu alanda yeterli ve yetkili kişilerden oluşan Eğitim Komisyonu (USOE) üstün yetenek tanımını şöyle yapmıştır;

“ Seçkin yeteneklerinden dolayı yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olduğu, bu alanda profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiş çocuk, üstün yetenekli çocuktur”. Bu tanımlamanın yanı sıra bu kişilerin;

- 1.Genel zihinsel yetenek
- 2.Belli bir akademik alanda kabiliyet

3.Yaratıcı yada üretici düşünme

4.Liderlik yeteneği

5.Görsel ve performans sanatlarında yetenek

6.Psikomotor yetenek alanlarında üstün yeteneğe sahip olabilecekleri belirtilmiştir.

Renzulli (1986), yaratıcı hizmetler vererek başarı gösteren bireyler üzerinde yaptığı incelemeler sonucunda üstün yetenekli çocuğu şu şekilde tanımlamıştır;

“Üstün yeteneklilik, insan özelliğinin üç temel öbeği arasındaki ilişkiden oluşur.

Bunlar;

Yetenek; a)genel yetenek b)özel yetenek

Yaratıcılık

Motivasyondur. Üstün yetenekli çocuklar, bunların birleşimini geliştirme yeteneğine sahip ve bunları insan performansının değerli alanlarından birinde kullanabilenlerdir.” şeklinde üstün yeteneklilik kavramında yaratıcılığın da önemli yeri olduğunu vurgulamış; bunun üzerine bu tarihten itibaren geleneksel zeka testleri ve Z.B. puanlarının üstün yetenekliliği tanılamada yetersiz kaldığı görüşü ağırlık kazanmıştır(Davaslıgil 2000).

Feldhusen’e (1986) göre üstün yeteneklilik genel kabiliyetler kişisel düşünce ve motivasyonun bir bileşkesidir. Kişilerde var olan bu üstün yetenekler onların hayatını kolaylaştırır, daha güvenilir daha sağlıklı ve daha etkin olmasını sağlar kişiyi yüksek seviyede beceri gerektiren konumlara götürür (Akt: Çepni. 2003).

Dünyada üstün yetenekli çocuklar konusundaki bütün bu gelişmeler üzerine ülkemizde 1991 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan 1. Özel Eğitim Konseyi'nde Amerikan Eğitim Komisyonu'nun tanımına paralel bir tanım benimsenmiştir:

"Üstün yetenekli çocuk, genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş çocuklardır" (MEB 1991).

Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Ofisi üstün yeteneklilik ile ilgili yeni gelişmeler üzerine 1993’de yayımladığı National Excellence “A Course of Developing Americans Talent” adlı yayınında üstün yetenekli çocukları şu şekilde yeniden tanımlamıştır. *İleri derecede yetenekli olan çocuklar veya gençler (ilgilendikleri alanda) kendi yaşıtları çevreleri ve kendileriyle aynı deneyimlere sahip olanlardan daha yüksek bir aşama sergiler. Bu çocuklar ve gençler entelektüel yaratıcılık, sanat alanlarında üstün bir*

performans gösterirken liderlik alanında da pek karşılaşılmayan yeteneklere sahip olabilirler veya bazı özel akademik alanlarda öne çıkabilirler. Dolayısıyla okul müfredatının dışında hizmete ve etkinliklere ihtiyaçları vardır. Üstün yetenek her kültürel grup ve ekonomik katmandaki çocuklarda görülebilir.

Dünyada 1900-2000 yılları arasında konu ile ilgili hızlı gelişmeler olması üzerine ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığınca üstün yetenekli çocukların tanımlaması tekrar gözden geçirilmiş ve “*Üstün yetenekli çocuk özel akademik alanlarda veya zeka, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuktur.*” olarak ifade edilmiştir(MEB 2000).

Bir diğer üstün yetenekli tanımlamasında ve tanımlanmasında "çoğul ölçüt" kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavramda geleneksel zeka testlerinin ve ZB puanlarının yetersiz kalacağı anlaşılmıştır. Üstün yeteneklilik kavramı içerisinde akademik başarı, üstün yaratıcılık, çok özel yetenek, herhangi bir etkinlikte arkadaş grubunun çok ilerisinde başarı, seçkin yeteneklerinden ötürü yüksek seviyede iş yapma gibi ölçütlerden bahsedilmektedir. Aynı zamanda bu tanımlama ZB sürekli olarak 120 ve daha yukarı olup da güzel sanatlar, matematik ve teknik gibi alanlarda yaşitlarından belirgin ölçüde üstün olanları da içermektedir (Özsoy , Özyürek ve Eripek 2002).

Akkanat (2004)'ın tanımlamasında ise; zihinsel yeteneklerinin yada zekalarının birden çoğunda akranlarına göre üst performans gösteren yada gizil güce sahip olan yaratıcılık yanı güçlü olan ve başladığı işi tamamlama, üstesinden gelmede yüksek görev anlayışı bulunanlara “üstün zekalı çocuk” denilmektedir.

Şimdiye kadar yapılan bütün bu tanımlamalar incelendiğinde üstün yetenek, kendi başına ayrıcalıklı bir özellik ya da yalnızca bazı kişilerde gözlenen bir özellik değil, yetenek düzeyi ne olursa olsun tüm insanlarda gözlenen özelliklerin var oluş derecesindeki, görülme sıklığındaki, ortaya çıkış zamanındaki ve bir araya gelişindeki özgünlükten kaynaklanan bir özellik olarak görülmektedir. Diğer bir deyişle, üstün yetenekliler farklı türden insanlar değil, bazı özelliklerinin dağılımı, sıklığı, zamanlaması ve kompozisyonu açısından farklılık gösteren kişiler olarak ifade edilebilir. Aynı zamanda bu kişilerin, yüksek akademik başarı, keşif ve icat yeteneği, yaratıcı davranışlar yeteneği, liderlik yeteneği, bireysel ve bireyler arası ilişkilerde başarı, görsel ve performansa dayalı sanat

dallarındaki yeteneği olmak üzere çeşitli alanlarda başarı gösterdikleri söylenebilir (Akarsu 2004)

2.3.2.Üstün Yeteneklilik Tipleri

Üstün yetenekli çocuklar, konunun uzmanlarınca yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda saptanan alanlardan birinde, birkaçı veya bunların birleşiminden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarı gösterirler veya gizli güçlere sahiptirler. Üstün yeteneklilerin yetenek alanına göre özellikleri şu şekildedir (Metin 1999).

1)Genel Zihinsel Yetenek; Çocukların bu alanda yetenekli olup olmadıkları geçerli ve güvenilir zeka testleri ile belirlenir. Genel zihinsel yetenek alanında üstün yetenekli çocukların özellikleri;

Erken okur.

Kelime haznesi geniştir.

Dil ve bilimle ilgili konulara erken ilgi duyar.

Sorulara hızlı cevap verir.

Hızlı ve kolay öğrenir.

Çok meraklıdır.

İlgi alanları geniştir.

Arkadaşları arasında dikkat çekici özelliğe sahiptir.

İç disiplin sahibidir.

Problemleri zekice yöntemlerle çözer (www.EDWA.org).

2)Özel Akademik Yetenek; Belirli bir alanda yaşıtlarına göre daha yüksek yeteneği olan (matematik, bilim, dil vs) çocuklardır. Bu tip yeteneğe sahip çocukların özellikleri;

İlgi duyduğu alanda dikkat süresi uzundur.

Çabuk ve az tekrar yaparak öğrenir.

Sevdiği ve hoşlandığı alanların sayısı çok azdır.

Özel yeteneği olduğu alanda rakipsiz ve en iyisi olma arzusu vardır.

İlgi duyduğu alanda bilgisini artırmak için büyüklerden yardım ister.

İlgi duyduğu alandaki kavramları tüm aktivitelerde uygulama yapma isteği içerisindeyler (www.EDWA.org).

3)Yaratıcı ve Üretici Düşünme Yeteneği; Birbirinden bağımsız veya farklı olarak düşünülen elemanları bir araya getirerek yeni düşünceler veya şekiller üreten çocuklardır. Yaratıcı ve üretici düşünen çocukların özellikleri;

Yeni deneyimlere açıktır.

Kendine değer verir.

Düşüncelerle oynama kabiliyeti vardır.

Güçlükleri tercih ederler.

Kendine verilen görevi kendini kaybedecek şekilde iyi yapabilirler.

Aktif hayal güçleri vardır.

İşleri kendi buldukları yollarla yürütebilirler (Callahan 1979).

4)Liderlik Yeteneği; Grubu yönlendirme becerisi olan güç durumları kolaylıkla aşabilen sosyal süreçleri aktif olarak sürdüren ve değiştiren bireylerdir. Liderlik yeteneği olan çocukların özellikleri;

Yaşlıları ve erişkinlerle konuşurken kendine güvenir.

Sorumluluk taşımayı çok iyi bilir.

İlişkileri kurma ve sürdürme yeteneği vardır.

Empati kurabilirler.

Kolay uyum sağlayabilirler.

Karar alırken objektif olabilirler (Maker 1982).

5)Görsel ve Gösteri Sanatlarında Yetenek; Resim, müzik, drama, tiyatro ve diğer ilgili alanların birinde yada birkaçında özel yetenek gösterirler. Bu tip yeteneği olan çocukların özellikleri;

Ritim duyguları kuvvetlidir.

Müzikal ilişkileri anlar.

Melodi ritim ve armonilere kolaylıkla cevap verir.

Orijinal eserler üretir, beste yaparlar.

Rol oynama, taklit ve canlandırma konusunda uzman olabilirler.

Orijinal oyunlar yaratırlar.

Duygu ve deneyimlerini sanatla ifade edebilirler.

Sanat konusunda bilgi edinmeye isteklidirler.

İlgi duydukları sanat alanında uzun süre ara vermeden çalışırlar (Renzulli 1986).

6)Psikomotor (Devinimsel) Yetenek; Bu alanda yetenekli olma vücudun tümü yada bir bölümündeki motor kasları kullanmada yüksek performans gösterme (hız, kuvvet, koordinasyon, denge, topu kontrol etme vb.) anlamındadır. Psikomotor alanda yetenek jimnastik, yüzme ve atletizm vb. spor dallarını içerdiği gibi bazen ince motor becerilerdeki yetenekliliği de (el sanatları, operatörlük gibi) kapsamaktadır. Bu tip yeteneği olan çocukların özellikleri;

Ritmiktirler.

Atletiktirler.

Vücut geliştirmeye uygun yapıya sahiptirler.

Fiziksel etkinliklerde koordineli dengeli güvenilir hareket ederler.

Oyun oluşturmakta ve değiştirmede yaratıcıdır.

Enerjiktirler.

Fizik gücüyle oynanan oyunlardan hoşlanırlar (Enç,Çağlar ve Özsoy 1975).

Üstün yetenekli çocukların bazıları, akademik alan başta olmak üzere pek çok alanda üstün yetenekli olurken bazıları ise, sadece bir alanda üstün yeteneğe sahip olabilirler. Üstün yetenekli çocuklara özel bir yaklaşımla davranılmasını gerektiren bazı ipuçları vardır. Elimizdeki bu ipuçları üstün yetenekli çocukların genel özelliklerinin belirlenmesiyle anlaşılmaktadır (Akarsu 2000).

2.3.3. Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri

Üstün yetenekli çocuklar, fiziksel, duygusal ve sosyal uyum sağlama konusunda da yaşamın ilk yıllarından itibaren normal gelişim gösterenlere göre daha hızlı bir gelişim göstermektedirler. Üstün yetenekli çocukların bedensel ve zihinsel gelişimleri, toplumsal gelişmeleri, ilgileri öğrenme özellikleri, okul başarıları, kişilik ve uyum özellikleri, aile özellikleri, etnik özellikler gibi birçok alandaki farklılıkları incelenmiştir (Ataman 2003). Üstün yetenekli çocuklarda belirlenen ayırt edici özellikler şöyle sıralanabilir;

Sözcük hazinelerinin genişliği, zenginliği,
Sözcükleri tam anlamlarıyla kullanışı,
Hızlı öğrenebilme, geniş ilgi alanı,
Soyut düşünebilme,
Problemler konusunda empati kurma,
Analiz gücü , yaratıcılık,
Problem çözebilme,
Israr ve sebatlılık,
Güçlü hafıza ve önsezi,
Mizah ve espiri yapabilme,
İlgi ve merak zenginliği,
Uyanıklılık ve gözlem yapmaya doğal eğilim,
İnsiyatif kullanma ve akıl yürütme,
Eleştireci yaklaşım,
Hizmet etme arzusu,
Keşif ve icatlar yapabilme,
Bir yetenek alanında üstün performans,
Yeni ve zor deneyimleri tercih,
Özgün ifade biçimleri (Hany 1995)

Üstün yetenekli çocukların belirlenmesi çok iyi bir gözlem, bilgi toplama, çocuğun gelişimini detaylı olarak izleme, yeteneklerini göz önüne alma, anne- baba, öğretmen ve yakınlarının görüş ve düşüncelerine başvurulması ile gerçekleştirilir. Bu sebeple üstün

yeteneğe sahip okul öncesi dönemi çocuklarının gelişim ve davranış özelliklerinin bilinmesi oldukça önem taşımaktadır.

2.3.4.Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocuklar

Üstün yetenekli çocuklar üzerinde yapılan incelemelerin büyük bir kısmı 6 yaş ve daha yukarısında bulunan çocuklar üzerinde yapılmıştır. Bunun nedenlerinin başında 0-6 yaş çocuklarının yeteneklerinin herhangi bir araç veya testle ortaya çıkarma zorluğu gelmektedir. Fakat bilinen bir gerçek erken teşhisle erken eğitim programına vakit geçirmeden başlamasının ne kadar önemli olduğudur (Enç 1979). Üstün yetenekli okul öncesi dönemi çocuklarının gelişim ve davranış özellikleri aşağıdaki bölümde açıklanmıştır.

Üstün yetenekli okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri

Yapılan pek çok çalışmada üstün yetenekli çocukların motor, zihinsel, dil, sosyal-duygusal ve kişilik özellikleri yönünden yaşlılarından farklı gelişim özellikleri olduğu ortaya konulmuştur. Üstün yetenekli okul öncesi dönem çocuklarının gelişimleri tek tek ele alındığında şu özellikleri ortaya çıkmıştır.

a) Fiziksel ve motor gelişimi

Fiziksel yapı ve genel sağlıkları açısından üstün yetenekli çocuklar genellikle normal standartların üstündedirler. Bu tip çocuklar genelde boy ve kilo olarak yaşlılarından daha iridirler. Bu irilik doğdukları vakit bile göze çarpmaktadır. Doğumda görülen bu üstünlüğün sonraki yıllarda da sürdürüldüğü görülmektedir. Üstün nitelikte bir sinir sistemine sahiptirler, genellikle duyu organları keskindir ve olgunlaşma daha hızlı bir seyir gösterir. Genellikle yaşlılarından daha önce yürüdükleri ve bazı motor davranışları daha önce yaptıkları görülmektedir. Üstün yeteneğe sahip çocukların daha kuvvetli, daha hızlı ve kordinasyon gerektiren faaliyetlerde tepkileri daha çabuktur. Fakat yinede burada bahsedilen bir küme çocuktur. Bir konuda üstün yeteneğinin olması mutlaka üstün motor yeteneğinin olacağı anlamına gelmemektedir. Erken diş çıkarır ve ergenliğe de erken girerler. Bununla birlikte doğumdan ölüme kadar her yaşta üstün bedeni özellikler üstün

yetenekli olmanın belirgin işareti olarak görülmemelidir. Ancak diğer özellikler yanında destekleyici bir unsur olarak kabul edilmesi uygun olacaktır (Enç 1979, Roedell 1980)

b) Zihinsel gelişimi

Üstün yetenekli çocukların zihinsel gelişimleri incelendiğinde daha kolay ve daha çabuk öğrenirler. Zihinsel yönden kolayca genellemeler yapabilir, ilişkileri kolayca görebilir ve belleklerinde daha uzun süre muhafaza edebilirler. Bilgileri değişik durumlara transfer edebilirler. İlgi alanları geniştir. Birçok olayın nedenini anlamak için soru sorarlar. Orijinal fikirler geliştirirler ve yaratıcıdırlar. Ancak üstün yetenekli bir çocuğun bu alanların hepsinde başarılı olması gerekmemektedir(Özsoy ve ark. 1988, NAGC,1992).

c)Dil gelişimi

Üstün yetenekli çocukların dil gelişimleri yaşıtlarına göre farklılık göstermektedir. Konuşmaya erken başladıkları gibi her dönemde kelime dağarcıkları yüksek olmaktadır. Özellikle soyut sözcükleri anlamlı olarak ve yerinde kullanabilmekte açık bir üstünlük gösterirler. Çoğunlukla okula başlamadan okumayı öğrenirler (Greenlaw 1986).

d) Sosyal ve duygusal gelişimi

Yaşıtlarına nazaran sosyal yönden daha çabuk gelişir ve anaokuluna daha erken yaşlarda başlayacak olgunluğa erişirler. Yeni ve değişik durumlara daha kolay uyum sağlarlar. Grup içinde lider olurlar sorumluluk duygusuna sahiptirler, öykü ve fıkra anlatmaktan hoşlanırlar, okulu çok severler, sabırlıdırlar, işbirliğine girmekten hoşlanırlar, zor durumlara başa çıkmak onlar için adeta bir oyundur. Meraklıdırlar, her konuda soru sorarlar, duygusal yönden kendilerini kolayca ifade edebilirler (Roedell ve ark,1980). Üstün yeteneğe sahip okul öncesi dönemi çocukların gelişim özelliklerinin yanı sıra yaratıcılık, liderlik, müzik, resim, zihinsel ve akademik alanlarda göstermiş olduğu belirli davranış özellikleri vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

Üstün yetenekli okul öncesi çocukların davranış özellikleri

Zihinsel

1.Dikkatli ve uyanıktır.

- 2.Yaşlıtlarına göre ileri düzeyde sözel yeteneğe sahiptir.
- 3.Okumaya ve kitaplara karşı ilgisi erken gelişir.
- 4.Hızlı öğrenir.
- 5.Meraklıdır.
- 6.Kendinden daha büyük çocuklarla birlikte olmaktan hoşlanır.
- 7.İlgilerinin peşinden koşar,bir şeyler biriktirir.
- 8.Uzun dikkat süresine sahiptir.
- 9.Yaşına göre yüksek mizah duygusuna sahiptir.
- 10.Yeni ve zor deneyimleri tercih eder.
- 11.Elde ettiği bilgileri uzun süre hafızasında tutabilir.
- 12.Yaşlıtlarına göre problem çözme ve planlama becerisi gibi konularda yetenekli olduğu gözlenir.

Yaratıcılık

- 1.Çok soru sorar.
- 2.Bazı şeyleri kendi düşüncesi doğrultusunda yapmak ister.
- 3.Yalnız çalışmayı tercih eder.
- 4.Öğrendiği yeni bir deneyimi kendisi denemek ve yapmak ister.
- 5.Hayalgücü yaşlıtlarına göre yüksektir.
- 6.Bir amaca ulaşmak için pek çok yol düşünür.
- 7.Yaşlıtından beklenmeyen ve ustalık gerektiren cevaplar verir.
- 8.Orijinal düşüncelere sahiptir.

Liderlik

- 1.Yetişkinlerle ve diğer çocuklarla çok kolay iletişim kurar.
- 2.Yeni durumlara kolay uyum sağlar.
- 3.Hedeflere ulaşmak için çalışırken diğer kişilere baskı yapabilir.
- 4.Düşünceleri başkaları tarafından değer görür.
- 5.Yaşlıtları tarafından ilk seçilen kişi olarak gözlemlenir.

Müzik

- 1.Orijinal tonlar üretir
- 2.Tonal hafızasının seviyesini sergileyebilir.
- 3.Müzik aktivitelerinden hoşlanır.
- 4.Müziğe karşı hassastır.
- 5.Örnek ritmi kolaylıkla tekrar eder.
- 6.Ritim örneklerini, melodileri ve tonları kolaylıkla ayırt eder.

Resim

- 1.Çizim, boyama gibi etkinliklere ekstra zaman ayırır.
- 2.Canlı varlıkların dışında imgesel objeler çizer.
- 3.Nesneleri ayrıntıları ile hatırlar.
- 4.Yaptıklarından tatmin olur.
- 5.Resim ve plastik sanatlar ile ilgili sanat etkinliklerine önem verir.
- 6.Sanat etkinliklerinde uzun dikkat süresine sahiptir.
- 7.Sanat etkinliklerini düzenleme konusunda planlamacıdır (Ömeroğlu, 2004)

Bugün üstün yetenekli çocukların belirlenmesi için gelişim özellikleri, davranış karakteristikleri, çeşitli ölçekler gibi bir çok kriter olabilecek ölçütler geliştirilmiştir. Kullanılan bu ölçütler üstün yetenekli çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar güvenilir birçok bilimsel veriler elde edilmesi sağlanmıştır. Elde edilen veriler ışığında üstün yetenekli çocukların mümkün olduğunca erken belirlenerek erken dönemde eğitime başlanması konusunda önemli adımlar atılmıştır (Akkanat 1999).

2.4.Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocukların Belirlenmesi

Üstün yetenekli çocukların ileride önemli roller oynayacak yetişkinler haline getirilebilmesi için önce onların erken dönemde belirlenmesi ve doğru tanı konulması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında okul öncesi dönemde bu çocukların tespit edilerek eğitsel açıdan desteklenmeleri çok büyük önem taşımaktadır. Zeka ve yetenek kuramlarındaki çeşitlilik, yetenekli olan çocukların kendi bünyelerindeki özellikler arasındaki farklılık tanı koyacak ve hüküm verecekler arasındaki farklılık, üstün yetenekli çocukların tek bir yöntemle tanılanmalarını ve belirlenmelerini imkansızlaştırır. Geçerli ve güvenilir bir sonuç almak için çok yönlü arama tarama ve incelemeye gerek vardır (Özsoy, Özyürek ve Eripek 2002).

Günümüzde üstün yetenekli çocukların belirlenmesiyle ilgili çeşitli belirleme modelleri vardır. Bu belirleme modelleri şu şekilde sıralanabilir;

Bireysel eğitim plan modeli

Genel zeka yeteneği modeli

Özel akademik tutum modeli

Döner kapı modeli (Renzulli)

Üstün yetenek davranış modeli (Eby)

Bireysel Eğitim Plan Modeli: Bu modelde amaç her çocuğun belli ihtiyaçlarını karşılamak için bireysel eğitim programı sunmaktır. Çocukların durum çalışmaları normal eğitim programındaki kabiliyetleri belirlemek için incelenmiştir (Eby ve Smutny 1990).

Genel Zeka Yetenek Modeli: Zeka bölümü veya grup yetenek testleri temelinde yapılır. Belli bir zeka bölümü puanını aşan çocuklar okul ortamında potansiyellerini geliştirmeleri için hızlandırılmış ve zenginleştirilmiş programlarla değerlendirilir (Eby ve Smutny 1990).

Özel Akademik Yetenek Modeli: Bu model konu temelinde programları hızlandırma veya zenginleştirmeyi sağlamak amaçlı kullanılmaktadır. Öğrenciler temel konuda başarı testleri esas alınarak izlenir ve belirlenir (Freeman 1986).

Döner Kapı Modeli: Renzulli (1981) bu modeli ortaya atmıştır. Bu modelde yüksek test puanları alan bir çocuk programa katılmaya aday olan diğer çocuklardan oluşan yetenek havuzunda yer alır. Öğretmenler çocukta bulunabilecek her türlü ilgiyi keşfetmek üzere eğitilir. Yetenek havuzunda bulunan bir çocuk belli bir yetenek alanında güçlü bir

potansiyel gösterirse yetenek havuzundan üstün yetenekli kaynak programına aktarılır. Böylelikle hiçbir potansiyel yetenekli çocuk gözden kaçırılmamış olacaktır (Renzulli 1986).

Üstün Yetenek Davranış Modeli: Bu modelde bir dizi konu veya yetenek alanında çocuğun ürünleri değerlendirilerek seçim yapılır (Eby ve Smutny 1990).

Günümüze kadar üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde pek çok kriter, ölçek ve test geliştirilmiştir. Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde ilk olarak üstün yeteneği olma olasılığı olanlarla olmayanları birbirinden ayırmaktır. Bu ayırım belirlenirken;

Öğretmen

Ebeveyn(aile)

İlgili uzmanlar

ekip halinde çalışmalıdır (Ersoy ve Avcı, 2000).

Üstün yetenekli çocuklar objektif ve standart yöntemlerle toplumun her kesimini kapsayacak bir tarama sonucunda tespit edilmelidir. Çünkü üstün yetenekli çocuk yapılan tarama çalışmaları sonucunda belirlenip yetenek ve ilgisine göre toplumun genel akışı içerisinde eriyip gidebilirler. Bu nedenle yapılacak belirleme ve eğitim çalışmalarına okul öncesi yıllardan başlanması gerektiğine inanılmaktadır. Üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve gerekli eğitim önlemlerinin alınması hem toplumsal kalkınma açısından hem de eğitim sistemi içinde bireyin yeteneklerinin son sınırına kadar geliştirebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalardan elde edilen bilgilere göre üstün zihinsel yetenekli çocukların teşhisi ile ilgili çeşitli belirleme modelleri geliştirilmiş ve yukarıda belirtilen bu modelleri uygulamaya geçirmek içinde çeşitli belirleme stratejileri ortaya konmuştur. Söz konusu belirleme stratejileri iki başlık altında incelenebilir.

İlki; *geleneksel belirleme stratejileridir*. Bu stratejide ilk aşamada bütün öğrenciler izlenerek ikinci aşamada uygun öğrencilerin son seçimini belirleyen bir plan izlenir. Genellikle bireysel ve veya grup zeka testleri, standart başarı ve yetenek testleri, gözlem ve izleme formları kullanılır.

İkincisi ise; *geleneksel olmayan belirleme stratejileridir*. Geleneksel belirleme sistemleri tanımladıkları üstün yetenekliliği sınırlı doğası nedeniyle eleştirilmektedir. Ayrıca geleneksel yöntemler çok fazla vakit enerji ve kaynak harcadığına inanılmaktadır. Geleneksel olmayan belirleme stratejileri üstün yetenekli çocuklar konusunda yeterli bilgi

veri araç gereç ve donanıma sahip olan bölge ve ülkelerde kullanılmaktadır (Renzulli 1986, Senemoğlu 2000).

Yapılan araştırmalarda okul öncesi dönem çocuklar arasından üstün yetenekli olanları belirlemenin daha zor olduğu saptanmıştır. Bu sebeple üstün yeteneğe sahip olduğu düşünülen çocukların belirlenebilmesi için birden fazla ölçek, test, form, vb. ölçme aracı ile bilgi toplanması gerekmektedir. Bu araçlar şöyle sıralanabilir;

Aday Gösterme: Aday gösterme okulun yöneticisi, öğretmeni, rehber öğretmeni, varsa okul psikoloğunun ortaklaşa çocuğun zihin fizik sosyal duygusal ve öğrenme özelliklerini dikkate alarak üstün yetenekliler projesi için okulun adayı olarak gösterilmesidir. (Gallegger 1979).

Üç tip aday gösterme söz konusudur:

a)Öğretmen Gözlemi: Üstün yeteneklilerin belirlemenin ilk yöntemlerinden biri öğretmenin aday göstermesidir. Sınıf öğretmeni çocuğu daha çok tanıyan tanıma şansına sahip olandır ancak; öğretmen kararları tek başına değerlendirme sürecinde belirleyici olarak kullanılamaz (Gallegger 1979).

b)Yaşıtların Aday Göstermesi: Bazı durumlarda çocuklar birbirlerini daha iyi tanıyabilmektedir. Erken tanılama için öne sürülen metotlardan en az güvenilir olanı ama asla ihmal edilmemesi gereken bir yöntemdir. Okul öncesi dönem çocukları için uygun yaklaşım tarzı belirlenmeli sorular buna göre sorulmalıdır. Çünkü çocuklar farklı faktörlerin etkisinde kalabilirler (giyinme, çekicilik gibi)(Eby ve Smutny 1990).

c)Ailelerin Aday Göstermesi: Ailelerin gözlemleri çocukların yetenekleri ve davranışları konusunda en zengin bilgi kaynaklarından biridir. Aileler çocukları konusunda objektif olmayabilirler yada gerçek performanslarının altında göstermeye çalışabilirler ancak; dikkatli sorulacak sorular sonucunda verilen karar uygun bilgiler sağlayabilir (Torrance 1998).

Biyografik Veriler: Okul öncesi dönemde tutulmuş olan gözlem dosyalarının incelenip aynı kültürdeki diğer yaşlılarıyla karşılaştırmalarının yapılması ve bunların analiz edilmesi ile aileden alınacak bilgilerle çocuk hakkında değerli ipuçları sağlanabilir (Torrance 1998).

Gözlemler: Formal gözlemde iyi düzenlenmiş programlar ve eğitimli gözlemciler kullanılarak evde veya okulda çalışma ve oyun süresince davranışlarının gözlemlenmesidir. Bu teknik üstün yetenekli bireylerin davranışını gözlemlemeye dayanır ve yüksek geçerlilik taşır (Torrance 1998).

Kişisel Görüşme: Görüşmeler özellikle tek başına kullanıldığında üstün yeteneklilik aralığı ve bir çocuğun seviyesini değerlendirmede güvenilirliği düşük bir tekniktir. Pek çok faktör okul öncesi dönemi çocuklarıyla yapılan görüşmeleri etkileyecektir, ancak; yine de bir çocuğun dil yeteneğini ve bilgi aralığını göstermede araç olarak kullanılabilir (Torrance 1998).

Performans Testleri ve Davranış Örnekleri: Performans yetenekleri tipik olarak görsel veya performans sanatlarında kabiliyeti gösterir. Bu alanda tanılama gözlem ve davranış örnekleme üzerine temellendirilmelidir (Özsoy , Özyürek ve Eripek 2002; Dağlıoğlu 1995).

Tarama Testleri: Taramalarda genellikle bireysel ve grup zeka testleri kullanılmaktadır. Grup zeka testleri ilk ayırım için en çok başvurulan uygulamadır. Testlerin standart olması norm grupları, güvenilirlik, geçerlilik varsa faktör analizinin bilinmesi gereklidir. Birden fazla test uygulanacaksa uygulama koşullarına dikkat edilmesi ve birbirine eşit hale getirilmesi uygulamaların sağlıklı sonuçlar vermesi açısından oldukça önemlidir. Grup zeka testleri sonuçları bir kümeyi yetenekler düzeyi açısından sıralamaya yaramakla birlikte kesin tanı açısından yeterli sayılmamaktadır.

Grup zeka testleri:

5-7 Temel Kabiliyetler Testi

7-11 Temel Kabiliyetler Testi

Otis Alfa/Otis Beta Testleri

Kuhlman Anderson Testleri

Thurstone Sürat Kavrayış Testi

Grup Başarı Testleri: Başarı testleri çocuğun zekası ile başarısı arasında ilişki kurar. Ülkemizde standartlaştırılmış grup başarı testi yoktur (Özsoy , Özyürek ve Eripek 2002).

Nöropsikolojik Değerlendirme : Beynimizin sağ ve sol yarımküre işlevlerine duyarlı birçok testten oluşan bir bataryadır. Bu testlerden sağ yarımküre işlevi olarak kabul edilen görsel algı, algısal organizasyon, görsel motor koordinasyon, görsel tanıma ve ayırtetme becerileri; sol yarımküre, işlevi olarak sözel bilginin hemen hatırlanması, öğrenilmesi hafızada tutulması, uzun süreli bellekte depolanması ve sözel dikkat algı süreçleri hakkında bilgi verir.

Tüm bu belirleme sistemleri her çocuk için yeterli standart verileri olan ülke ve bölgelerde uygulanan bir sistemdir. Üstün yetenekli çocuklarla ilgili çalışmalara yeni başlayan ülke ve bölgelerde genellikle ilk aşama olarak öğretmen adlandırmaları kullanılmaktadır.

Türkiye’de genel olarak üstün yeteneklilerin belirlenmesinde sıkça şu kaynaklardan veri toplanır;

- 1)Öğretmen bildirimi/adlandırması
- 2)Yetenek testleri
- 3)Bireysel zeka testleri
- 4)Yardımcı testler (Özsoy ,Özyürek ve Eripek 2002)

2.5.Üstün Yetenekliler İle İlgili Araştırmalar

Dünya çapında üstün yeteneklilerin belirlenmesi ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında ne yazık ki çok fazla olmadığı tespit edilmiştir. Özellikle okul öncesi dönem üstün yetenekli çocukların belirlenmesi ile ilgili olan çalışmalara literatürde daha az rastlanmaktadır. Alan yazında, öncelikle, okul öncesi dönemde üstün yetenekliliği belirleme üzerine yapılan araştırmalara daha sonrada ilköğretim dönemi üstün yetenekli çocuklarla yapılmış diğer çalışmalara yer verilmiştir.

Scot ve Delgado (2005), okul öncesi öğrencilerinin zihinsel yeteneklerini belirledikleri araştırmalarında; dokuz zihinsel bölümden oluşan tarama bataryasını (Screening Batary) kullanmışlardır. Araştırmanın örneklemini Miami Dade eyaletinde okul öncesi eğitime devam eden 395 öğrenci oluşturmuştur. Bu çocukların 338'i, 37 farklı özel okula, 56'sı ise 10 farklı resmi okula devam etmektedirler. Örneklemi oluşturan çocukların gelişim ve başarı raporları (Stanford Başarı Testi sonuçları ve eğitim-öğretim yıl sonu raporları) Miami Dade eyaletindeki eğitim merkezinden sağlanmıştır.

Örneklemin %66'sı yani 262 çocuktan 236'sının normal eğitime devam etmiş 26'sı üstün yetenekli programa dahil edilmiştir. Üstün yetenekli programa dahil olan ve olmayan çocuklara Tarama Bataryası (Screening Batary) uygulanmıştır. Uygulanan tarama bataryası 9 bölümden oluşmakta bunların 6'sı belirleyici (identification) 3'ü değerlendirici (generating) niteliktedir. Araştırmanın ilk sonuçlarına göre değerlendirici bölümden elde edilen puanların her iki grupta da beklenen düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak 236 kişilik gruptaki 7 çocuğun süper seviyede performans gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise yüksek performans elde eden 7 çocuk ile üstün yeteneklilerin eğitim gördüğü programa dahil edilen 26 çocuğun performansları karşılaştırılmış ve üstün yetenekli eğitim programına devam eden çocukların diğer 7 kişiye göre düşük performanslar elde ettiği tespit edilmiştir. Yüksek seviyede üstün yetenekli olduğu belirlenen çocukların sosyo demografik özellikleri incelendiğinde 4'nün siyah 2'sinin beyaz ve bir tanesinin de melez olduğu, yaşlarında diğer çocuklara göre büyük olduğu görülmüştür. Yüksek düzeyde başarılı olan çocukların 5'i ve diğer gruptaki çocuklardan 3'ü bulundukları programdan bir üst düzeydeki üstün yetenekliler programına dahil edilmişlerdir.

Hotulainen ve Schofield (2003), Finlandiya'da yapmış oldukları 10 yıllık uzunlamasına çalışmada, okul öncesi dönemde üstün yetenekli olarak belirlenenlerin özel destek ve eğitim almadan okullarını bitirdiklerinde yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmışlardır. 1989' da başlayan çalışmanın ilk bölümünde okul öncesi dönemi çocuklarına Alman Bruer-Weuffen Farklılıklar Testi (BWDT) uygulanmış ve 211 çocuktan 37'sinin yüksek başarı elde ettiği bulunmuştur. Bu testin ardından çalışmayı destekleyen Ravenin İlerleyen Matrixleri ve Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testleri de uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında uygulanan testlerden alınan puanlar arasında

paralellik olduğu ve deney grubunun 37 çocuktan, kontrol grubunun 174 çocuktan oluştuğu belirlenmiştir. 10 yıllık eğitim sürecinin ardından iki grup analiz edilmiş ve deney grubu kontrol grubundan daha yüksek performans elde etmiştir. Okul sonu dereceleri ve araştırmanın ikinci bölümünde uygulanan Harters'ın revize edilmiş Çocuklar İçin Yeterlilik Skalası(SCSC) puanları karşılaştırılmış ve uygulanan testin alt bölümleri olan bilgisel(scholastic) ve içsel değer(self-worth) arasında düşük korelasyonların olduğu bulunmuştur. İki grupta da yer alan kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha düşük performans elde etmişlerdir. Araştırmacılar, bu araştırmada üstün yetenekli olarak belirlenen çocukların özel eğitim almaları gerektiği yönünde düşüncelerini bildirmişlerdir.

Houskamp, Wotkins, Tavegia, Stanton (2005), Los Angeles eyaletinde resmi bir okulda üstün yetenekliler sınıfına devam eden Afrikalı öğrenciler ve bu öğrencilerin aileleri ile görüşmeler yapmışlardır. Yapılan araştırmada 20 aile ile görüşülmüştür. Bu ailelerin sosyo ekonomik düzeylerinin alt seviyede, eğitim durumlarının ise sadece bir ailenin üniversite düzeyinde olduğunu belirlemişlerdir. Katılımcı ailelerin çocuklarının yaşlarının 9-16 arasında olduğu ve araştırmaya katılan ailelerin zamanlarının yarısını çocuklarıyla geçirdikleri belirlenmiştir. Bu çalışmada üstün yetenekli çocuklara sahip olan Afrikalı ailelerin kaygı ve deneyimlerine yer verilmiştir. Bu kaygılardan ilkinin ırkçılık yüzünden diğer ailelerin ve çocukların gittiği programlara ve eğitim merkezlerine dahil edilmedikleri, ikincisinin üstün yeteneğe sahip olan çocuklarının akademik olarak ihmal edildiği, son olarak da eğitimcilerin Afrikalı çocukları üstün yetenekli olarak görmek istemedikleri ortaya çıkmıştır.

Endepohis, Ulpe ve Ruf (2005), Almanya'da yaptıkları araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri belirleme kriterlerini incelemişlerdir. Araştırmaya katılan 394 okul öncesi öğretmenin 317'sinin bayan 67'sinin erkek olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmada Dahme ve Eggers (1988)'e ait açık uçlu sorulardan ve üstün yetenekli öğrencilerin karakteristik özelliklerinden oluşan ölçek kullanılmıştır. Öğretmenler üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrencileri hangi kriterlere göre belirlediklerini formlarda belirtmişlerdir. Toplam 192 öğretmen üstün yetenekli çocuklara sınıflarında hiç eğitim vermediklerini formları hayali çocuklar üzerinden tanımlamalar yaparak doldurduklarını belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise sınıflarında üstün yetenekli çocuklara eğitim vermişler ve araştırmanın deneyimli öğretmenleri olarak

belirlemişlerdir. 192 çocuk üstün yetenekli olarak tespit edilmiş, bu çocukların 60'nın yüksek seviyede üstün yetenekli ve kız olduğu, 132 çocuğun ise üstün yetenekli ve erkek olduğu bulunmuştur.

Bu araştırmada öğretmenlerin zihinsel alanda üstün yetenekliliği belirlemede gerçekçi yaklaşımlarda bulunmadığı ancak bu konuda deneyimli olan öğretmenlerin diğerlerine göre daha belirleyici oldukları görülmüştür. Araştırmacıların sonuçlar doğrultusunda, okul öncesi öğretmenlerinin zeka kavramını tanımlarken çocukların okuldaki başarı ve motivasyonlarını göz önüne alarak değerlendirdikleri olumlu yada olumsuz sosyal başarının üstün yetenekliliğin göstergesi olamayacağı bulunmuştur. Ayrıca puanlardan elde edilen sonuçlara göre başarısız olarak tanımlanan çocukların kız olduğu ve bu kızların sınıf içinde düşük motivasyona sahip oldukları da belirlenmiştir.

Dağlıoğlu (2002), anaokuluna devam eden 5-6 yaş grubu çocuklar arasından matematik alanında üstün yeteneklileri belirlemek üzere yaptığı çalışmada; öğretmen ve anne baba tarafından aday gösterilen 5-6 yaş grubu 220 çocuktan %50'sinin 130 ve üzerinde zeka bölümüne sahip olduğunu belirlemiştir. Zeka bölümü 130 ve üzerinde olan çocuklara 5-8 yaş matematik aktiviteleri uygulanmış ve 29 çocuk matematik alanında üstün yetenekli olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarında öğretmenlerin çocuklar hakkında ailelere göre daha olumlu düşüncelere sahip olduğu matematik alanında ise öğretmenlerin ailelere göre çocukların becerisini daha iyi değerlendirdikleri görülmüştür. Clark (2000), 17 ülkede üstün yetenekli çocukların belirlenmesi için kullanılan yöntemleri incelemiştir. Sonuçta, Avustalya, Brezilya, Kanada, Danimarka, Almanya, Endonezya, İsrail, Jamaika, Makedonya, Nijerya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Tayland, Türkiye, İngiltere, Amerika ve Yugoslavya'da genel olarak kullanılan belirleme metodlarının;

1. Başarı testi ve sınıf seviyesinden başarı düzeyleri yüksek olanların araştırılması ve/veya

2. Öğretmen tavsiyeleri olduğunu tespit etmiştir.

Aile tavsiyelerinin de pek çok ülkede uygulandığını; karakteristik özellik listelerinin ve yaratıcılık testlerinin her birinin en az 5 ülke tarafından uygulandığını bulmuştur. Asıl tanılama için bireysel standardize zeka testlerinin diğer her bir ölçekten çok daha fazla sıklıkta kullanıldığını çocukların tanılama yaşının en küçük 6 yaşta başlayıp çoğunlukla 10-12 yaşa kadar uzadığını belirlemiştir. Karakteristik özellik listelerinin ve yaratıcılık

testlerinin tanılamada tarama için kullanıldığından daha çok uygulandığı; öğretmen tavsiyelerinin, başarı ölçeklerinin ve grup standardize zeka testlerinin her biri bazı ülkeler tarafından daha az sıklıkta kullanılmasına rağmen, sadece Avustralya’da öğretmen tavsiyelerinin hem tarama hem de tanılama aşamasında kullanıldığı belirtilmiştir.

Flanagahan, Genshaft ve Harrison (1997), yaptıkları araştırmalarda, üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda bilgili olmayan öğretmenlerin yaptıkları değerlendirmelerin gerçekçi ve doğru olmadığını belirtmişlerdir. Ailelerin çocukları hakkında daha gerçekçi değerlendirmeler yaptığı görüşünde birleşmişlerdir.

EDWA (1997), Avustralya’daki üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde ailelerin, çocuklarının ilgi ve hobilerinin farkında olmalarının yanı sıra erken gelişimlerinin yeni materyalleri öğrenmedeki kapasitelerinin de farkında olduklarını belirtilmiştir. Aileler çocuklarının üstün yetenekli olarak doğru tanıyabilmede güvenilirlik dereceleri yüksek olduğu için üstün yetenekli özellikler gösterdiğini düşündüğü çocukların aileleri tarafından tavsiye edilmesinin önemli olduğunu işaret etmişlerdir.

Tomllimson, Hansoler (1995), yaptıkları incelemelerde öğrencilerin yapabildikleri ve isteklerini keşfetmenin birçok pratik yolu olduğundan bahsetmişlerdir. Bunların başlıcaları; öğrenci portfolyoları, öğrenci çalışma örnekleri, temel performans değerlendirmeleri, yaşlılarıyla işbirliği yaparak gerçekleştirdikleri projeler olduğu ve tüm bunların standardize edilmiş testlere ilave edilerek kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Buckhalt (1990), Wechsler Okul Öncesi Çocuklar için zeka testi revizyonu (WPPSI) çalışması yapmıştır. 3-7 yaş arası çocuklara uygulanmıştır. Bu çalışma tanılamada bu test sıralamasında testin yönetimi çıkan bilgilerin değerlendirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği ile ilgilidir.

Radich (1981)’in araştırmasında Öğretmen gözlem formunu okul öncesi ve ilkokul birinci sınıf öğrencilerine WISC-R Testi uygulamasından önce (ZB130 ve üzerinde olanları üstün yetenekli olarak kabul etmiştir) bir eleme aracı olarak kullanmıştır. Sonuçta bu formla üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde çocukların potansiyelin üzerinde puan aldığı

öğretmenlerin çocukların performansının üzerinde yüksek puan vererek geçersiz olumluluk yarattığı ortaya çıkmıştır.

Çağımızda üstün yetenekli çocuklar üzerinde araştırma yapanların öncüsü, Lewis Terman'dır. Terman (1916) ve yardımcıları yaptıkları araştırmalarda üstün yetenekli vak'a sayısını çoğaltmış ve zeka bölümü 140 olan 1450 deneğe ulaşarak bunları 20 yıl boyunca gözlemlemiştir. Bu çalışmanın 180 kişilik ön grubundan;

Ana babaların üstün olarak algıladıkları adaylar arasında aranan ölçütlere uygun düşenlerin oranının düşük olduğu ve bunlar arasından daha çok erkeklere yer verildiği kızları bu açıdan değerlendirmek istemedikleri,

Öğretmenlerin aday belirleme konusunda daha doğru seçimler yaptıkları ancak bununda % 50'yi aşmadığı,

Deneklerin beden gelişimi açısından boy ve ağırlık açısından yaşitlarına göre daha üstün durumda oldukları konuşmaya ve yürümeye daha erken başladıkları ,

Okul başarısı bakımından yaşitlarına oranla iki yıllık bir üstünlük gösterdikleri, gibi bulgular elde edilmiştir (Akt. Akarsu 2000).

Yakmacı (2002), yaptığı araştırmada, üstün yeteneklilerin belirlenmesinde yardımcı bir yaklaşım olarak Dobrowski'nin aşırı duyarlılık alanlarının kullanılabilirliğini incelemiş ve üstün yeteneklilerin belirlenmesinde yardımcı ek bir yaklaşım olarak kullanılabileceğini belirtmiştir. Çalışma sırasında öğrencileri zihinsel yetenekleri açısından gruplandırabilmek amacıyla Raven İleri Düzeyde İlerleyen Matrisler Testi ; motivasyon, yaratıcılık, liderlik yetenekleri açısından gruplandırabilmek için Öğretmen Gözlem ve Değerlendirme Formu, diğer değişkenlere göre gruplandırabilmek için ise Bilgi Formu kullanılmıştır. Öğrencilerin aşırı duyarlılıklarının ölçülmesi için de Aşırı Duyarlılık Ölçeği I kullanılmıştır. Üstün yeteneklilerin tüm aşırı duyarlılık puanlarında ortalama ve az yetenekli bireylerden yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Aynı zamanda bu çalışmanın sonucu olarak, üstün yeteneklilerin belirlenmesinde ek bir yardımcı yaklaşım olarak kullanılabileceği düşünülmüştür.

Thompson ve Plomin (1993), bireysel farklılıklarla ilgili olan çalışmalarında; üstün yeteneğin genetik ve çevresel faktörlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

Ekinci (2002)'nin öğretmenlerin ilköğretim okullarının üstün yeteneklilerin eğitime elverişlilik düzeyi konusundaki yaptığı çalışmada, öğretmenlerin;%59,2'sinin ilköğretim okullarında üstün yetenekli çocukların eğitime hiç yer verilmediği şeklinde görüş bildirdiklerini tespit etmiştir. Yapılan bu araştırmada, ayrıca öğretmenlerin %56,5'nin önerilen eğitim modellerinden özel sınıf uygulaması yönünde görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırma Deseni

Araştırmada; ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2.Araştırmanın Evreni

Düzce il merkezinde 2004-2005 yılı bahar öğretim döneminde 26 devlet okulunun anasınıfına devam devam eden 5-6 yaş grubu öğrencileri arasından öğretmen ve/veya ebeveynleri tarafından üstün yetenek potansiyeli gösterdiği düşünülerek Öğretmen ve Aile Gözlem Formlarına, kaydedilen çocuklara verilen puanlar değerlendirilerek formların her birinden toplam 59 ve üzerinde puan alan 150 çocuk araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

3.3.Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın veri toplama işlemleri sürecinde evreni temsil eden 150 çocuktan 113'üne ulaşılmış ve araştırmanın örneklemini 113 olarak belirlenmiştir.

Örneklem grubunu oluşturan 113 çocuktan; 53'ünün kız 60'ının erkek olduğu ve %44,2'sinin 5, %55,8'inin 6 yaş grubu çocuklardan oluştuğu belirlenmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Öğretmen Ve Aile Gözlem Formu:

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında üstün yeteneğe sahip olduğunu gözlemlediği öğrencileri ayrıntılı olarak kaydetmeleri için Öğretmen Gözlem Formu(ÖGF);(EK-1) ailelerin yaşlılarına göre daha üst düzeyde yeteneklere sahip olduğunu düşündüğü çocuklarını ayrıntılı olarak kaydetmeleri için Aile Gözlem Formu (AGF) kullanılmıştır(EK-2)

Form, Leroux ve McMillan (1993) tarafından geliştirilmiş 4'lü likert tipi bir ölçektir. Metin ve Dağlıoğlu tarafından 2004 yılında, Türkçeye çevirisi yapılarak adapte edilmiştir. Bu formlarla, üstün yetenekli çocukların genel özellikleri karakteristik davranışları özellikle zihinsel yeteneklerinin belirlenmesine yönelik olup hem ailelere hem öğretmenlere uygulayarak her iki tarafın çocuk hakkındaki görüşlerinin birbirleriyle ne derece uyumunu gözlemlemek amaçlanmıştır.

Formda hem ailelerin hem öğretmenlerin değerlendirmeleri için zihinsel aktiviteleri içeren öğrenme ile ilgili 11 maddelik bölüm, 9 maddeden oluşan yaratıcılık ile ilgili bölüm, 7 maddelik liderlikle ilgili bölüm bulunmaktadır.

Ayrıca ÖGF ve AGF 'nun sonunda çocuğun yetenek ve ilgileri konusunda daha ayrıntılı bilgi alabilmek için hazırlanan açık uçlu sorularda yer almaktadır. Ayrıca belirtmek istedikleri başka özellikleri içinde ayrıca bir bölüm ayrılmıştır.

ÖGF'ü ilk bölümünde öğretmenin hangi okul mezunu olduğu deneyimi ile ilgili ayrıntılı bilgi almayı amaçlayan sorular bulunmaktadır. AGF'ü ilk kısmında ise anne babanın yaşı mesleği öğrenim durumu kaç çocukları olduğu gibi çocukla ilgili daha ayrıntılı bilgi almayı amaçlayan sorular yer almaktadır.

ÖGF ve AGF'de öğretmen ve aileler tarafından aday gösterilen çocukları değerlendirmek için derecelendirilmiş bir sistem kullanılmıştır. Gözlem formlarında belirtilen özellik yada davranış karakteristiklerine çocuğun ne derece sahip olduğunu göstermek için;

1.hiç

2.bazen

3.çoğunlukla

4.daima

gibi dereceler kullanılmıştır. Öğretmen/ailelerden çocuğun belirtilen özellik veya davranışları ne derece gösterdiğini işaretlemesi istenmiştir.

Formu değerlendirmeye başlamadan önce ailelere ve öğretmenlere bilgi vermeyi amaçlayan üstün yeteneklilikle ve bu tip çocukların gelişimsel ve zihinsel özellikleriyle ilgili kısa bilgi yer almaktadır. Ayrıca form öğretmenlere ve ailelere dağıtılmadan önce her iki tarafı bilgilendirmek amacıyla araştırmacı tarafından bir toplantı yapılmıştır. Yapılan toplantıda üstün yeteneklilik, bu yeteneğe sahip çocukların genel ve gelişimsel özellikleri üzerinde durulmuştur.

Bu forma kaydedilen çocukların her maddeden elde ettikleri dereceler puan olarak değerlendirilir. Bir çocuk bu formdan en yüksek 104 puan alabilmektedir. AGF ve ÖGF da zihinsel yaratıcılık ve liderlik ile ilgili bölümler değerlendirmeye alınmıştır.

Öğrenme ile ilgili bölüm en yüksek 44

Yaratıcılık ile ilgili bölüm en yüksek 32

Liderlik ile ilgili bölüm en yüksek 28 puan alabilmektedir.

ÖGF ve AGF’u türkçeye çevrilerek adaptasyonundan sonra 2004 yılında Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü ile Özel Erken Başarı İlköğretim Okulu arasında gerçekleştirilen protokolle “İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerin Gelişimlerinin Değerlendirilmesi ve Üstün Yetenekli Olanların Tanılanması Projesi” gereğince bir dizi belirleme aşaması oluşturulmuştur. Belirleme aşamaları, Öğretmen ve Aile Gözlem Formu, WISC-R bireysel zeka testinden oluşmakta olup zihinsel açıdan üstün yetenekli çocukları belirlemek amaçlanmıştır. Söz konusu formlarda özellikle öğrenme ile ilgili bölümünde elde edilen toplam puanın % 60 nın üzerinde puan alan çocuklara TKT5-7 testi uygulanmıştır. Bu kriter, üstün yetenek potansiyeli göstermesi ihtimali olan çocukları göz ardı etmemek amacıyla oluşturulmuştur. Belirlenen koşullara uyan çocuklar ikinci aşama olan WISC-R testine tabi tutulmuşlardır. WISC-R testi sonucunda da 130 ve üzerinde puan alan çocuklar üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. İlköğretime devam eden 60 kişilik örneklem içerisinde ÖGF ve AGF sonucu 18 çocuk

belirtilen kritere uygun puan almış ve WISC-R testi sonucunda da 18 kişinin 16'sının üstün yetenekli olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar ışığında ÖGF ve AGF'nin üstün yetenekli çocukları belirlemede oldukça başarılı olduğu söylenebilir.

Araştırmada kullanılan belirleme işlemleri sonucunda belirlenen kritere uygun puan alan öğretmenleri tarafından aday gösterilen 40, aileleri tarafından aday gösterilen 113 çocuğun formlardan aldıkları puanlar incelenmiştir. Aşağıda Tablo 1 ve Tablo 2'de öğretmenler ve aileler tarafından aday gösterilen ölçeğin güvenilirliğini içeren istatistiksel çalışma belirtilmiştir.

Tablo1.ÖGF’ndaki Her Bir Madde İle Formdan Elde Edilen Toplam Puanlar Arası Korelasyonlar (n= 40)

Maddeler	r
GFZİH1	0,4922
ÖGFZİH2	0,3108
ÖGFZİH3	0,4104
ÖGFZİH4	0,1994
ÖGFZİH5	0,2720
ÖGFZİH6	0,3148
ÖGFZİH7	0,3306
ÖGFZİH8	0,5347
ÖGFZİH9	0,5975
ÖGFZİH10	0,6205
ÖGFZİH11	0,3681
ÖGFYAR1	0,3809
ÖGFYAR2	0,4678
ÖGFYAR3	0,6525
ÖGFYAR4	0,3778
ÖGFYAR5	0,3367
ÖGFYAR6	0,4753
ÖGFYAR7	0,3060
ÖGFYAR8	0,4456
ÖGFLİD1	0,4337
ÖGFLİD2	0,5900
ÖGFLİD3	0,5408
ÖGFLİD4	0,2388
ÖGFLİD5	0,3793
ÖGFLİD6	0,6085
ÖGFLİD7	0,2598

Formdaki her bir madde ile formdan elde edilen toplam puanlar arası korelasyonlar Tablo 1 ‘de verilmiştir. Formun zihinsel bölümünde yer alan 4. maddesinin 0,20’nin altında korelasyona sahip olduğu bulunmuştur.

Formun Güvenirliği; Chronbach Alpha' sı 0,8629 olarak belirlenmiştir (Stevens 1992; Tabachnick ve Fidell 1989)

Tablo2.AGF'ndaki Her Bir Madde Formdan Elde Edilen Toplam Puanlar Arası Korelasyonlar (n=113)

Maddeler	r
AGFZİH1	0,6385
AGFZİH2	0,6256
AGFZİH3	0,5973
AGFZİH4	0,4544
AGFZİH5	0,2813
AGFZİH6	0,5577
AGFZİH7	0,3963
AGFZİH8	0,6340
AGFZİH9	0,6307
AGFZİH10	0,6153
AGFZİH11	0,4600
AGFYAR1	0,5399
AGFYAR2	0,5735
AGFYAR3	0,6116
AGFYAR4	0,3876
AGFYAR5	0,3650
AGFYAR6	0,2677
AGFYAR7	0,5372
AGFYAR8	0,3817
AGFLİD1	0,4163
AGFLİD2	0,3662
AGFLİD3	0,5320
AGFLİD4	0,3726
AGFLİD5	0,6293
AGFLİD6	0,3815
AGFLİD7	0,6011

Formdaki her bir madde ile formdan elde edilen toplam puanlar arası korelasyonlar Tablo 2.'de verilmiştir. Formdaki hiçbir madde 0,20 'nin altında korelasyona sahip değildir.

Formun Güvenirliği;Cronbach Alpha'sı 0,9042 olduğu bulunmuştur. (Fidel ve Tabachnick 1989, Stevens 1992)

ÖGF ve AGF'nun madde analizleri incelendiğinde ÖGF'nun güvenirliliğinin AGF'na göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durumun öğretmenlerin aday gösterdiği çocukların ailelere göre daha az sayıda olmasından kaynaklandığını düşündürmüştür.

Veri toplama araçlarının ikicisi olan Temel Kabiliyetler 5-7 Grup Zeka Testinin özellikleri ve uygulanması aşağıda açıklanmıştır.

3.4.2.Temel Kabiliyetler Testi 5-7 Grup Zeka Testi

Temel Kabiliyetler Testi 5-7 grup zeka testi olup 5-7,7-11,ve 11-17 yaş gruplarına uygulanmak üzere üç ayrı form olarak T.G.Thurstone ve L.L.Thurstone (1952) tarafından geliştirilmiştir. Bu testin 5-7 formu ülkemizde Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) tarafından ön seçim amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır.

TKT 5-7 dört alt bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

1.Dil Kavramı: Dil gelişim düzeyinin belirlenmesini amaçlayan bölümdür.(sözlü kavrama, sözcük akıcılığı).Çocuktan dört resimden oluşan bir resim dizisinden, sözlü olarak tanımlaması yapılan bir resmi bulup üzerine bir çarpı (x) işareti koyması istenir.

2.Ayırt etme Hızı: Şekiller arası farklılıkları ayırtetme hızını belirleyen bölümdür (algı hızı). Çocuktan resim dizisi içinden dizinin baş tarafında bir kare içinde verilen resmi bulup işaretlemesi istenmektedir.

3.Sayı Kavramı: Sayısal soyut kavrama yeteneğini ölçen bölümdür.(sayı). Çocuktan her resim dizisi ile ilgili olarak söylenenleri yapması ve işaretlemesi istenmektedir.

4.Yer Kavramı: Bütün parça ilişkilerini kavrama yeteneğini ölçen bölümdür (mekan). Yer kavramı testi iki alt bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde, çocuktan dizinin baş tarafına verilen eksik şekli kareye tamamlayan parçayı diğer şekiller arasından bulup işaretlemesi istenmektedir. İkinci bölümünde ise çocuktan sağda eksik olarak verilen şeklin sol taraftakine göre tamamlaması istenmektedir.

TKT 5-7 (EK-6) toplam 130 soru maddesini içermektedir. Ülkemizde yaygın olarak kullanılan TKT 5-7 grup zeka testi 1953 de dilimize çevrilmiş ve kısmen adapte edilmiştir.

1988-1989 yılında başlayan TKT5-7 testinin Türkiye standardizasyonu çalışması 13 ilin il merkezinden 60' ar ilçe merkezinden 40' ar olmak üzere seçilen 1733 denek üzerinde yapılmış ve 1992 yılında tamamlanmıştır.

Deneklerin testten elde ettikleri toplam puanlarının ortalaması 70.83 standart sapması 21.47 dir. TKT 5-7 ye göre saptanan ZB dağılımı kuramsal olarak normal dağılıma uygundur. Yapılan madde analizi sonucunda test maddelerinin ayırt edici ve güvenilir olduğu(üç madde dışında) ayrıca tüm maddelerin istenilen düzeyde olduğu saptanmıştır. Test tümüyle ele alındığında orta güçlükte bir testtir.(p:58).Testin güvenilirliği Splithalf ve Kuder Ricardson 20 formülü ile hesaplanmış elde edilen sonuçlara göre TKT 5-7'nin güvenilir ve ölçmek istediği özellik açısından homojen bir test olduğu sonucu elde edilmiştir (akt.Dağlıoğlu 2002).

TKT 5-7 testi takvim yaşları 5-7 yaş (60-84 ay) çocuklar için hazırlanmıştır. Ancak üstün yetenekli ve zihinsel engelli çocukların taranması amacıyla kullanıldığında takvim yaşı sınırları aşağı veya yukarı olmak üzere genişletilebilir. Test bir defada en çok 10 kişilik bir gruba uygulanmalıdır. Test uygulanacak odanın aydınlatma havalandırma ısı ses genişlik bakımından normal sınıf özellikleri taşımasına ve her sıraya bir öğrenci oturtulmasına sıraların çocukların boyuna uygun olmasına dikkat edilmelidir.

Test aynı günde ara verilerek (ara en az 30 dakika) iki bölüm halinde uygulanmalıdır. Testin uygulama süresi ara dışında ortalama 90-120 dakika arasında değişmektedir.

Uygulama başlamadan önce test odasına her çocuk için bir test kitapçığı 5x17cm boyutlarında kartondan kesilmiş sürgü yeterince kalem silgi ve kalemtraş bulundurulmalıdır. Uygulayıcı için ise kronometre yer kavramı birinci bölümü örnek kısımlarının açıklanması amacıyla örneklerin her biri için 20x20cm boyutlarında kartondan hazırlanan kare ve parçalarını içeren “örnek anlatım takımı” bulundurulmalıdır.

Ayırt etme testleri birinci bölüm için 90 saniye ikinci bölüm için 120 saniye olmak üzere zaman sınırlaması vardır. Uygulama başlamadan önce çocukların ihtiyaçları karşılanmalıdır. Kalemlerin kullanılması sürgünün işaretlenerek resim dizisinin altında

tutulması test kitapçığının katlanması sayfaların çevrilmesi ile ilgili açıklamalar ve alıştırmalar teste başlamadan önce yapılmalıdır.

Genel bir kural olarak her soru yalnız bir kez okunmalıdır ancak uygulayıcı soruyu anlamadıkları görüşüne varırsa o soruyu tekrar okumalıdır. Test bir uygulayıcı diğeri yardımcı olmak üzere iki kişi tarafından uygulanmalıdır. Uygulayıcılar psikolojik testlerin uygulanmasına ilişkin eğitim veren fakültelerin ilgili bölümlerinden (psikoloji eğitimde psikolojik uygulamalar psikolojik danışma ve rehberlik vb) en az dört yıllık lisans eğitimi almış olmalı ve uygulama deneyimi açısından tecrübeli olmalıdır.

Yapılan bu araştırmada Düzce RAM’da çalışan dört uzman tarafından kurum bünyesinde hazırlanan ortamda 2 hafta süreyle TKT 5-7 testi ve Goodenough-Harris Bir Adam Çiz testi uygulanmıştır.

Testte yer alan örnek kısımlar puanlamaya dahil edilmez. Puanlama el kitabına bakılarak yapılmaktadır. Her doğru yanıt için 1 puan verilir. Yer kavramı dışında herhangi bir dizide bir çocuk doğru resmi işaretlemişse niteliği dikkate alınmaksızın puan verilir. Yer kavramının ikinci bölümünde şekli tamamlayan çizgilerin düzgün olması şart değildir. Bu duruma göre TKT5-7 testinden

Dil Kavramı	1.bölüm	35 puan
Dil Kavramı	2.bölüm	14 puan
Ayırtetme hız	1.Bölüm	14 puan
Ayırtetme hız	2.bölüm	16 puan
Sayı Kavramı		27 puan
Yer Kavramı	1.bölüm	12 puan
Yer Kavramı	2.bölüm	12 puan

TOPLAM 130 puan elde edilebilir.

Elde edilen ham puanlar TKT 5-7 Test kitapçığına bakılarak takvim yaşı ve testten elde ettiği ham puanlar göz önüne alınarak puan tablosuna bakılır ve zeka yaşı elde edilir. Bu araştırmada, TKT 5-7 Testi uygulaması sonucunda 130 ve üzerinde ZB’ ne sahip çocuklar üstün yetenekli olarak belirlenmiştir.

3.4.3. Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi

Bir uyarıcı olarak resimlerden yararlanmak fikrinin başlangıcının çocukların çizdikleri makalesi ile Ebenezer Cook (1885)'e ait olduğu belirtilmektedir. Literatürde resim çizmeden yararlanma çabaları üç aşama içinde görülmektedir.

Gelişimsel olarak çocukların çizdikleri resimlerin incelenmesi (1885-1920)

Çocukların çizdikleri resimlerden yararlanarak zihin gelişimlerinin incelenmesi (1920-1940) bu dönemde geliştirilmiştir.

Çizilen resimlerin projektif yaklaşımlarla bireyin kişilik özelliklerinin beden imajı, algılama ve bilinç altı materyallerinin incelenmesi olarak sıralanabilir.

Goodenough-Harris Bir Adam Çizme Testi, bireylerin zihin gelişimlerini ölçmeyi amaçlamıştır. Zihin ölçüsü olarak resim çizme yaklaşımı Kavram Geliştirme (Concept Formation) sürecine dayanmaktadır.

Kavram geliştirme süreci, çevrenin ve çevredeki objelerin algılanması, ayırt edilmesi, diğer objelerden soyutlanması, objelerin temel niteliklerine göre sınıflandırılması ve genellenmesi gibi süreçlerin bir bütünüdür. Bir objenin çizilmesi (adam) çizen kişinin objeyi algılama düzeyinin bir ölçüsü olduğu görüşü, Goodenough-Harris Adam Çizme Zeka Testinin temel hipotezidir.

Adam Çizme Testi bireyin bir şeyler üretmesi, yapması temeline dayanan projektif tekniklerden birisidir. Bu yöntem ilk olarak Goodenough 1926'da geliştirilmiştir. Oldukça yaygın kullanılan testlerden birisidir. Uluslararası düzeyde kullanılma sıklığı yönünden yapılan bir araştırmada üçüncü sırayı almıştır.(Özgüven 1994).

Goodenough bu testi, adam çizme testi olarak geliştirmiş, daha sonra öğrencisi Haris (1963) bir tek adam çizme yanında bir paralel takım olarak ikinci bir resim birde kadın çizme testini ilave etmiş, testi daha da zenginleştirmiştir.

Testin uygulanmasında, denekten önce bir adam resmi çizmesi istenmekte ve her şeyin tamam olması vurgulanmaktadır. Adam resmi bittikten sonra bir başka kağıt verilerek aynı şekilde birde kadın resmi çizmesi istenmektedir. Test bireyin gözlemlerindeki hassasiyeti, bütünü görme yeteneğini, kavram geliştirme düzeyini ölçmekte, resimdeki sanat ve artistik boyutlarına önem verilmemektedir. Puanlama, resimde bulunması gerekli noktaların var ya da yok oluşuna, elbisenin detaylarına,

parçaların bütününe göre oranına vb. gibi yönlerden yapılmaktadır. Bütün bu noktalarla ilgili olarak ölçekte 73 puanlanabilir nokta saptanmıştır.

Goodenough-Harris Bir Adam Çizme Testi uyarıcı olarak bir genel yetenek testidir. Test, 4 ile 14 yaşlar arasındaki bireylere uygulanmaktadır. Bireyin puan ortalaması 100 ve standart sapması 15 olan bir standart puana çevrilmiştir.

Puanlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı 0,90, aynı kişinin tekrar puanlaması arasındaki korelasyon ise 0,94 bulunmuştur.

Türkiye’de yapılan bir benzer ölçekler geçerliği çalışmasında Özgüven (1988) Goodenough-Harris puanları ile Stanford-Binet puanları arasında 0,70’e yakın bir korelasyon bulunmuştur.

Bir Adam Çizme Testi, kliniklerde Stanford-Binet ve diğer sözel ölçekleri tamamlayıcı olarak kullanılmaktadır. Farklı kültürlerdeki uygulamalardan elde edilen sonuçlar Bir Adam Çizme Testi ‘nin üst düzeyde kültürlerden arınık bir test olduğunu ortaya koymuştur.

Türkiye’de farklı çevrelerde halen Goodenough’ın ve Harris’in geliştirdiği Bir Adam Çizme Testinin her ikisi de RAM’lerinde, klinik çevrelerde ve üniversitelerde kullanılmaktadır.(Özgüven 1994)

Bu araştırmada, Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi, TKT 5-7 grup zeka testinin ardından 20 dakikalık bir ara verildikten sonra küçük gruplar halinde uygulanmıştır. Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi, TKT 5-7 grup zeka testini destekleyen yardımcı bir test olarak düşünülmüş ve uygulanan bu iki testten çocukların aldıkları puanlar arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

3.5. Veri Toplama İşlemleri

1. Aşama

Araştırma başlangıcında; Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Planlama ve Kordinasyon Kurumundan anketlerin uygulanmasına ilişkin alınan izin yazısı kurum yönetimine verilmiştir (EK-3). Ardından okul müdürleri ile görüşülüp araştırmanın amacı ve uygulama basamakları hakkında bilgilendirilmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada uygulama yapılacak okul öncesi eğitim sınıflarına gidilerek öğretmenlere ÖGF ve AGF'nin özellikleri araştırmanın amacı üstün yetenekli çocukların özellikleri gibi konularda bilgilendirilmesi ve bütün velilere formları ulaştırmalarının sağlanması konusunda görüşmeler yapılmıştır.

Düzce genelinde 26 ilköğretim okulu ile görüşme yapılmış öğretmenler için toplam 300 anket formu aileler için ise 600 anket formu bırakılmıştır. Formların değerlendirilip teslim edilmesi için 15 gün süre verilmiştir. Bu süre sonunda öğretmenler tarafından 86 aday çocuk belirlenmiş, ailelerden ise toplam 500 çocuk aday olarak belirlenmiştir.

2. Aşama

Anket formları değerlendirilip en yüksek puan 104 olarak belirlenmiştir. 104 puanın % 60'lık bölümünü kapsayan 59 ve üzerinde puan alanlar belirlenerek toplam 150 çocuk araştırma için tespit edilmiştir. Bu aşamada okullara tekrar gidilip belirlenen çocukların isimleri öğretmenlere verilmiş bu çocukların ailelerine çocuklarının söz konusu araştırmaya katılabilmeleri için izin formları yollanması sağlanmıştır (EK-4). Ancak bazı okulların ve bazı ailelerin bu araştırmaya katılmak istememeleri sebebiyle okul sayısı 13'e aday çocuk sayısı 140'a düşmüştür.

3. Aşama

Çalışmanın bu aşamasında aday gösterilen 140 çocuk için RAM'deki uzmanlar tarafından uygulanacak olan TKT 5-7 testi ve Goodenough-Harris Bir Adam Çiz testleri için valilikten gerekli izin alınmıştır (EK-7). Bu izin sayesinde tespit edilen çocuklar RAM'ne

servisler aracılığı ile okullarından alınıp kuruma getirilmeleri sağlanmıştır. Kurumdaki uzmanlar tarafından test için hazırlanmış uygun ortamlara alınan çocuklara gruplar halinde test uygulanmıştır. Çocuklar farklı zamanlarda oyun bahçesinde ara verilerek oyun oynamışlar yemeklerini yemişlerdir. TKT 5-7 testini tamamlayan çocuklar kurum bahçesinde yaklaşık 20 dakika grup oyunları oynatılarak rahatlamaları sağlanmış ve ardından Goodenough-Harris Testi uygulaması başlatılmıştır. Ancak yapılan bu çalışmada TKT 5-7 testinden çok sıkılıp testi tamamlamak istemeyen çocuklar olmuştur. Aynı zamanda testin yapıldığı hafta içerisinde okullarında bulunmayan çocuklarda olduğundan; TKT 5-7 Testi ve Goodenough Harris Adam Çiz Testinde toplam 113 çocuğa ulaşılmış ve 113 çocuğa test uygulanabilmiştir.

Test uygulamaları tamamlanıp değerlendirildikten sonra ZB 130 ve üzerinde olan çocuklar üstün yetenekli ZB 130 un altında olanlar normal zihinsel kapasiteye sahip olarak tanımlanmıştır.

Veri toplama işlemleri sonucunda kullanılan ölçme araçları incelenerek birbiriyle benzer özellik taşıyan bölümler, öğretmen ve ebeveynlerin görüşleri ile çocukların ilgili bölümlerdeki performansını karşılaştırabilmek amacıyla belirlenmiştir. Verilerin analizi, ÖGF ve AGF’da zihinsel, yaratıcılık ve liderlik, TKT 5-7 testinde ise zihinsel ve yaratıcılık alt bölümleri dikkate alınarak yapılmıştır.

3.6.Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 10.0 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel işlemlerde Bağımsız Gruplar Arasındaki puanların farkının hesaplanmasında t testi kullanılmıştır. Örneklem grubundaki denek sayısına göre istatistiksel analizlerde parametrik olmayan Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır.

Performansların incelendiği zeka testlerin istatistiksel incelemelerinde ise Pearson Momentler Çarpımı Tekniği kullanılmıştır. Aileler ve öğretmenler tarafından doldurulan ölçeğin madde analizinde puanlar arası korelasyon istatistiğinden yararlanılmıştır. İstatistiksel çalışmalarda anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu araştırma; 5-6 yaş grubu okul öncesi çağı çocukları arasından üstün yetenekli olanları belirlemek ve hazırlanan belirleme işlemlerinin üstün yetenekli çocukları seçmede ne derece başarılı olduğunu saptamak amacıyla yapılmıştır.

Toplanan veriler istatistiksel olarak analiz edilmiş ve elde edilen bulgular tablolarla bu bölümde gösterilmiştir. Elde edilen bulgular alt problemlerin sırası dikkate alınarak sıralanmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan çocukların bazı sosyodemografik özelliklerin cinsiyete göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo3.Örnekleme Oluşturan Grubun Bazı Sosyodemografik Özelliklerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

SOSYO DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER		CİNSİYET					
		KIZ		ERKEK		TOPLAM	
		n	%	n	%	n	%
YAŞ	5yaş-5yaş 11 ay	20	17,6	30	26,6	50	44,2
	6 yaş 6 ay	33	29,2	30	26,6	63	55,8
	TOPLAM	53	46,8	60	53,2	113	100
ANNE EĞİT.DUR.	İlkokul	28	24,8	24	21,3	52	46,1
	Ortaokul	6	5,3	2	1,8	8	7,1
	Lise	15	13,2	22	19,5	37	32,7
	Üniversite	4	3,5	12	10,6	16	14,1
	TOPLAM	53	46,4	60	53,2	113	100
BABA EĞİT.DUR.	İlkokul	18	16	19	16,9	37	32,7
	Ortaokul	10	8,8	7	6,1	17	15,1
	Lise	15	13,2	17	15,1	32	28,3
	Üniversite	10	8,8	17	15,1	27	23,9
	TOPLAM	53	46,8	60	53,2	113	100
ANNE MES.	Çalışıyor	6	5,3	22	19,5	28	24,8
	Çalışmıyor	47	41,5	38	33,7	85	75,2
	TOPLAM	53	46,8	60	53,2	113	100
BABA MES.	İşçi	7	6,1	15	13,2	22	19,5
	Esnaf	34	30,1	27	24	61	53,9
	Diğer	12	10,6	18	16	30	26,6
	TOPLAM	53	46,8	60	53,2	113	100

Tablo 3’de araştırma grubunu oluşturan çocukların bazı sosyodemografik özelliklerinin cinsiyete göre dağılımları gösterilmektedir. Araştırma grubunu 53 kız 60

erkek oluşturmaktadır. Örneklemin %44,2'si 5 yaş %55,8'i 6 yaş grubu okulöncesi öğrencileri olduğu belirlenmiştir. Araştırma grubunu oluşturan çocukların anne eğitim durumları ve baba eğitim durumları incelendiğinde yaklaşık olarak annelerin %46'sının, babaların ise %33'ünün de ilkokul mezunu, annelerin %75 nin ev hanımı olduğu çalışmadıkları, babaların ise %53 nün esnaflıkla uğraştıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların %54 ünün 2 kardeş oldukları bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen veriler öğretmen ve aileler tarafından birlikte aday gösterilenler ile sadece ebeveynler tarafından üstün yetenek performansı gösterdiği düşünülen çocuklar olmak üzere iki gruba ayrılarak değerlendirilmiştir.

Hem öğretmen hem de anne baba tarafından aday gösterilen çocuklar ile sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocukların belirleme işlemleri sonucuna göre üstün yetenekli olanların ve olmayanların dağılımı Tablo4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen ve Anne Baba Tarafından Aday Gösterilenler İle Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocukların Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olup Olmama Durumuna Göre Dağılımı

ÇOCUKLAR	ÜSTÜN YETENEKLİ OLMAYAN		ÜSTÜN YETENEKLİ OLAN		TOPLAM	
ADAY GÖST.FORM	n	%	n	%	n	%
ÖGF+AGF	24	21,2	16	14,1	40	35
AGF	39	34,5	34	30,2	73	65
TOPLAM	63	55,7	50	44,3	113	100

Tablo 4'de öğretmen ve anne baba tarafından aday gösterilen 40 çocuktan 16'sının üstün yetenekli olduğu; 24'ünün üstün yetenekli olmadığı belirleme işlemleri sonucunda

ortaya çıkmıştır. Sadece anne baba tarafından aday gösterilen 73 çocuktan 34'ünün üstün yetenekli olduğu 39'unun üstün yetenekli olmadığı bulunmuştur.

Sonuç olarak bu araştırmada, öğretmen ve/veya aileleri tarafından ÖGF ve AGF sonucunda 59 ve üzerinde puana sahip 5-6 yaş grubu 113 çocuğa TKT 5-7 Zeka Testi ve Goodenough-Harris Adam Çiz Testi uygulanmış ve sonucunda 130 ve üzerinde ZB' ne sahip 50 çocuk üstün yetenekli olarak belirlenmiştir.

Hem anne baba hem de öğretmen tarafından aday gösterilen üstün yetenekli çocukların cinsiyete göre dağılımı Tablo5'de gösterilmiştir.

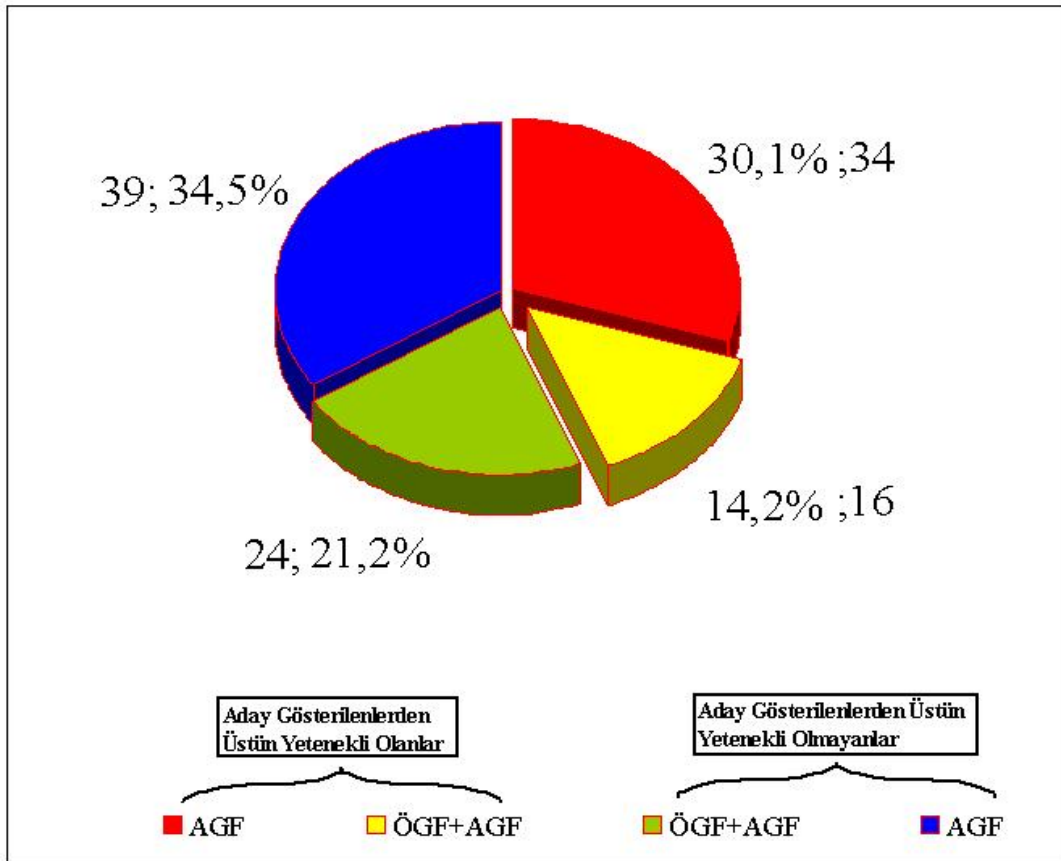
Tablo 5. Anne Baba ve Öğretmen İle Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilenlerden Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olarak Belirlenenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	KIZ		ERKEK		TOPLAM	
ADAY GÖST.FORM	N	%	n	%	n	%
ÖGF+AGF	2	4	14	28	16	32
AGF	17	34	17	34	34	68
TOPLAM	19	38	31	62	50	100

Tablo 5'de anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen ve üstün yetenekli olarak belirlenen 16 çocuğun 2'sinin kız; 14'nün erkek olduğu sadece anne baba tarafından aday gösterilen ve üstün yetenekli olarak tespit edilen 34 çocuğun 17'sinin kız, 17'sinin erkek olduğu bulunmuştur.

Örneklem genelinin belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olma durumuna göre dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir

Şekil1. Aday Gösterilen Çocukların Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olma Durumuna Göre Dağılımı

Şekil 1’de, örneklem grubunun %30,1’ni oluşturan dilim sadece anne baba tarafından önerilen ve belirleme işlemleri sonucuna göre üstün yetenekli olduğu tespit edilen çocukları göstermek için kullanılırken %14,2’lik dilim; anne baba ve öğretmen tarafından aday gösterilen ve belirleme işlemlerine göre üstün yetenekli olan çocukları işaret etmektedir.%21,2’lik bölüm öğretmen ve anne baba tarafından aday gösterilen ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olmadığı tespit edilen çocukları %34,5’lik dilim ise; sadece anne baba tarafından önerilen ve belirleme işlemleri sonucuna göre üstün yetenekli olmayan çocukları temsil etmektedir.

Bu bölüme kadar örneklem genelinde belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olarak tespit edilen çocuklar genel olarak incelenmiştir. Tablo 6- 15 arasında ise, örneklem grubunu oluşturan çocukların belirleme işlemlerinde uygulanan ölçeklerden elde ettikleri puanlar üstün yetenekli olup olmama, öğretmen ve ailelerin birlikte ve sadece ebeveynlerin aday gösterme durumuna göre karşılaştırılmıştır.

Hem öğretmen hem de aileleri tarafından aday gösterilen çocukların ÖGF ve AGF'den aldıkları toplam ve alt bölüm puanlarının karşılaştırılması Tablo6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Anne Baba ve Öğretmenlerin Birlikte Aday Gösterdikleri Çocukların AGF ve ÖGF den Aldıkları Toplam ve Alt Bölüm Puanlarının Karşılaştırılması

	n	$\bar{x}$	ss	sh	t	P
ÖGFzihp	40	37,65	3,67	0,58	3,629	0,002
AGFzihp	40	33,60	6,02	0,95		
ÖGFyarp	40	26,27	3,02	0,47	2,797	0,007
AGFyarp	40	24,10	3,88	0,61		
ÖGFlidp	40	24,65	2,62	0,41	4,528	0,000
AGFlidp	40	21,47	3,57	0,56		
ÖGFtopp	40	88,57	7,54	1,19	4,173	0,000
AGFtopp	40	79,17	12,08	1,91		

Tablo6'ya göre, anne baba ve öğretmenler tarafından birlikte aday gösterilen çocukların ÖGF ve AGF'nun zihinsel, yaratıcılık, liderlik alt bölümleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur (ÖGFzihp-AGFzihp, $t=3,629$; $p<0,00$, ÖGFyarp-AGFyarp $t=2,797$; $p<0,05$ ÖGFlidp-AGFlidp $t=4,528$; $p<0,05$ ÖGFtopp-AGFtopp $t=4,173$; $p<0,05$).

Hem anne baba hem de öğretmenler tarafından aday gösterilen çocukların, ÖGF ve AGF puanlarının toplam ve alt bölüm puanları ile TKT 5-7 Tesinin toplam ve alt bölüm puanlarının karşılaştırılması Tablo7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Anne Baba ve Öğretmenlerin Birlikte Aday Gösterdikleri Çocukların; ÖGF ve AGF İle TKT 5-7 Testinin Toplam Puan, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanları Arasındaki Farkların Karşılaştırılması

T		n	— x	ss	sh	t	p
	ÖGFzihp	40	4321,25	1160,92	183,55	-0,509	0,612
	TKTzihp	40	4547,92	2564,89	405,54		
	ÖGFyarp	40	4170,70	1292,33	204,33	-4,316	0,000
	TKTyarp	40	5627,97	1699,74	268,75		
	ÖGFtopp	40	3809,85	1719,93	271,94	-3,903	0,000
	TKTtopp	40	5521,70	2176,11	344,07		
	AGFzihp	40	3969,52	1140,79	180,37	-1,303	0,196
	TKTzihp	40	4547,92	2564,89	405,54		
	AGFyarp	40	3717,37	1444,80	228,44	-5,417	0,000
	TKTyarp	40	5627,97	1699,74	268,75		
	AGFtopp	40	3914,55	1119,94	177,07	-4,153	0,000
TKTtopp	40	5521,70	2176,11	344,07			

Tablo 7’de, anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocukların ÖGF ve AGF puanlarının toplam ve yaratıcılık alt bölüm puanları ile TKT 5-7 testinin toplam ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (ÖGFtop-TKTtop, $t=-3,903$; $p<0,05$ ÖGFyar-TKTyar $t=-0,509$; $p<0,05$ AGFtop-TKTtop, $t=-4,153$;AGFyar-TKTyar, $t=-5,417$). ÖGF ve AGF zihinsel alt bölüm puanları ile TKT 5-7 Testinin zihinsel alt bölüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilememiştir.(AGFzih-TKTzih $t=1,303$, $p>0,05$ ÖGFzih-TKTzih, $t=-0,509$; $p>0,05$).

Anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan üstün yetenekli olmayanların, AGF ve ÖGF’den aldıkları toplam ve alt bölüm puanları Tablo 8’de karşılaştırılmıştır.

Tablo 8. Anne Baba ve Öğretmenler Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan; Üstün Yetenekli Olmayanların AGF ve ÖGF den Aldıkları Toplam, Zihinsel, Yaratıcılık ve Liderlik Alt bölüm Puanlarının Karşılaştırılması

	n	Ortalama sırası	Sıraların toplamı	u	p
ÖGFzihp	24	29,73	713,5	162,5	0,009
AGFzihp	24	19,27	462,5		
ÖGFyarp	24	29,27	702,5	173,5	0,018
AGFyarp	24	19,73	473,5		
ÖGFlidp	24	30,10	722,5	153,5	0,005
AGFlidp	24	18,90	453,5		
ÖGFtopp	24	30,19	724,5	151,5	0,005
AGFtopp	24	18,81	451,5		

Tablo 8’de anne baba ve öğretmenler tarafından birlikte aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olmayanların ÖGF ve AGF dan aldıkları toplam, zihinsel, yaratıcılık ve liderlik bölüm puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.(ÖGFzihp-AGFzihp $u=162,5$; $p<0,05$ ÖGFyarp-AGFyarp $u=173,5$; $p<0,05$ ÖGFlidp-AGFlidp $u=153,5$, $p<0,05$ ÖGFtop-AGFtop $u=151,5$; $p<0,05$).

Anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan üstün yetenekli olmadığı tespit edilenlerin ÖGF ve AGF ile TKT 5-7 testinin toplam ve alt bölüm puanlarının karşılaştırılması Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Anne Baba ve Öğretmenler Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olmayanların; ÖGF ve AGF İle TKT 5-7 Testinin Toplam Puan, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt bölüm Puanları Arasındaki Farklılıkların Karşılaştırılması

	n	Ortalama sırası	Sıraların toplamı	u	p
ÖGFzihp	24	21,33	512	212	0,116
TKTzihp	24	27,67	664		
ÖGFyarp	24	15,29	367	67	0,000
TKTyarp	24	33,71	809		
ÖGFtopp	24	16,58	398	98	0,000
TKTtopp	24	32,42	778		
AGFzihp	24	19,65	472	172	0,016
TKTzihp	24	29,35	705		
AGFyarp	24	14,56	350	50	0,000
TKTyarp	24	34,44	827		
AGFtopp	24	16,29	391	91	0,000
TKTtopp	24	32,71	785		

Tablo 9’da anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olmayanların; ÖGF ile TKT 5-7 zihinsel alt bölüm puanları arasında anlamlı fark elde edilememiştir.(ÖGFzih-TKTzih $u=212$; $p>0,05$).Üstün yetenekli olmadığı belirlenen çocukların ÖGF ile TKT 5-7 Testi toplam ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur(ÖGFtop-TKTtop $u=98$ $p<0,05$; ÖGFyar-TKTyar $u=67$ $p<0,05$). AGF toplam, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları ile TKT 5-7 testi toplam, zihinsel, yaratıcılık alt bölüm puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.(AGFzih-TKTzih $u=172$ $p<0,05$; AGFtop-TKTtop $u=91$ $p<0,05$; AGFyar-TKTyar $u=50$; $p<0,05$).

Anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan üstün yetenekli olduğu tespit edilenlerin ÖGF ve AGF dan aldıkları toplam ve alt bölüm puanlarının karşılaştırılması Tablo10'da gösterilmiştir.

Tablo10. Anne Baba ve Öğretmenler Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan; Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olanların ÖGF ve AGF Toplam Puan, Liderlik, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanları Arasındaki Farklılıkların Karşılaştırılması

	n	Ortama sırası	Sıraların toplamı	u	p
ÖGFzihp	16	19,22	307,5	85	0,100
AGFzihp	16	13,78	220,5		
ÖGFyarp	16	18,09	289,5	103	0,334
AGFyarp	16	14,91	238,5		
ÖGFlidp	16	21,00	336,0	56	0,006
AGFlidp	16	12,00	192,0		
ÖGFtopp	16	19,91	318,5	74	0,040
AGFtopp	16	13,09	209,5		

Tablo10'da anne baba ve öğretmenler tarafından birlikte aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların AGF ve ÖGF den aldıkları zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (ÖGFzihp-AGFzihp $u=85$, $p>0,05$ ÖGFyarp-AGFyarp $u=103$, $p>0,05$)Ancak belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan çocukların ÖGF ve AGF larının liderlik alt bölümü ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür (ÖGFlidp-AGFlidp $u=56$; $p<0,05$ ÖGFtop-AGFtop $u=74$; $p<0,05$).

Anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan üstün yetenekli olmadığı tespit edilenlerin ÖGF ve AGF ile TKT 5-7 testinin toplam ve alt bölüm puanlarının karşılaştırılması Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Anne Baba ve Öğretmenler Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olanların; ÖGF ve AGF İle TKT5-7 Testinin Toplam, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanlarının Karşılaştırılması

	n	Ortalama sırası	Sıraların toplamı	u	p
ÖGFzihp	16	12,00	192	56	0,007
TKTzihp	16	21,00	336		
ÖGFyarp	16	12,22	180	44	0,001
TKTyarp	16	21,78	349		
ÖGFtopp	16	9,88	158	22	0,000
TKTtopp	16	23,13	370		
AGFzihp	16	12,50	200	64	0,016
TKTzihp	16	20,50	328		
AGFyarp	16	11,00	176	40	0,001
TKTyarp	16	22,00	352		
AGFtopp	16	10,38	166	30	0,000
TKTtopp	16	22,63	362		

Tablo11’de anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların ÖGF ve AGF ile TKT 5-7 testi toplam zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında istatistiksel olarak farkın anlamlı olduğu bulunmuştur.(ÖGFzih-TKTzih $u=56$ $p<0,05$; ÖGFtop-TKTtop $u=22$; $p<0,05$; ÖGFyar-TKTyar $u=43,5$ $p<0,05$; AGFzih-TKTzih $u=64$ $p<0,05$; AGFtop-TKTtop $u=30$ $p<0,05$; AGFyar-TKTyar $u=40$ $p<0,05$).

Sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocukların; AGF ve TKT 5-7 testinden aldıkları toplam ve alt bölüm puanlarının karşılaştırılması Tablo12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocukların; AGF ile TKT 5-7'den Aldıkları Toplam Puan, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanları Arasındaki Farkın Karşılaştırılması

	n	$\bar{x}$	ss	sh	t	p
AGFzihp	73	3156,87	1733,40	202,87	-6,517	0,000
TKTzihp	73	5073,82	1819,84	212,99		
AGFyarp	73	4259,50	756,28	88,51	-3,818	0,000
TKTyarp	73	5138,30	1815,52	212,49		
AGFtopp	73	2716,95	2108,64	246,79	-11,576	0,000
TKTtopp	73	6002,00	1196,79	140,07		

Tablo12’de sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocukların; AGF ile TKT 5-7’den aldıkları toplam, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları ile arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.(AGFtop-TKTtop $t=-11,76$ $p<0,05$; AGFzih-TKTzih $t=-6,517$ $p<0,05$; AGFyar-TKTyar $t=-3,818$ $p<0,05$)

Sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocuklardan üstün yetenekli olmayanların; AGF ve TKT 5-7 testinden aldıkları toplam ve alt bölüm puanlarının karşılaştırılması Tablo13’de gösterilmiştir.

Tablo 13. Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olmayanların; AGF ile TKT 5-7'den Aldıkları Toplam, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanlarının Farkın Karşılaştırılması

	n	$\bar{x}$	ss	sh	t	p
AGFzihp	39	3345,74	1542,12	246,93	-4,260	0,000
TKTzihp	39	4867,33	1611,84	258,10		
AGFyarp	39	4214,48	716,06	114,66	-1,079	0,284
TKTyarp	39	4548,84	1797,12	287,76		
AGFtopp	39	2108,74	2094,03	335,31	-8,233	0,000
TKTtopp	39	5343,82	1279,55	204,89		

Tablo13’de sadece anne ve babalar tarafından aday gösterilen ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olmayan çocukların AGF ile TKT5-7 testinden aldıkları toplam ve zihinsel alt bölüm puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.(AGFtop-TKTtop $t=-8,233$ $p<0,05$; AGFzih-TKTzih $t=-4,260$ $p<0,05$).Üstün yetenekli olmadığı belirlenen çocukların AGF ile TKT 5-7 Testinden aldıkları yaratıcılık puanı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır (AGFyar-TKTyar $t=-1,079$ $p>0,05$).

Sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocuklardan üstün yetenekli olan çocukların; AGF ve TKT 5-7 testinden aldıkları toplam ve alt bölüm puanlarının karşılaştırılması Tablo14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocuklardan Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olanların; AGF ile TKT 5-7'den Aldıkları Toplam Puan, Zihinsel ve Yaratıcılık Alt Bölüm Puanlarının Karşılaştırılması

	n	$\bar{x}$	ss	sh	t	p
AGFzihp	34	2940,23	1930,46	331,07	-4,932	0,000
TKTzihp	34	5310,67	2031,24	348,35		
AGFyarp	34	4311,14	807,68	138,51	-4,867	0,000
TKTyarp	34	5814,44	1609,64	276,05		
AGFtopp	34	3414,61	1926,95	330,46	-9,928	0,000
TKTtopp	34	6756,97	374,82	64,28		

Tablo14’de sadece anne baba tarafından aday gösterilen ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan çocukların; AGF ile TKT 5-7’den aldıkları toplam, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamı olduğu bulunmuştur (AGFtopp-TKTtopp $t=-9,928$; AGFzihp-TKTzihp $t=-4,932$; AGFyarp-TKTyarp $t=-4,867$ $p<0,05$).

Hem anne baba hem de öğretmenler tarafından aday gösterilenler ile sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocukların ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan ve olmayanların Goodenough-Harris testi ile TKT5-7 grup zeka testi arasındaki ilişki Tablo15’de gösterilmiştir.

Tablo15. Örneklem Grubunun Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi ile TKT 5-7 Grup Zeka Testinden; Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

GOODENOUGH TKT	n	r	p
a)Hem Öğretmen Hem de Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocuklar	40	0,250	0,120
b)Hem Öğretmen Hem de Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen ve Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olmayan Çocuklar	24	0,329	0,116
c)Hem Öğretmen Hem de Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen ve Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olan Çocuklar	16	0,204	0,450
d)Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen Çocuklar	73	0,356	0,002
e)Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen ve Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olan Çocuklar	34	0,244	0,134
f)Sadece Anne Baba Tarafından Aday Gösterilen ve Belirleme İşlemleri Sonucunda Üstün Yetenekli Olmayan Çocuklar	39	0,096	0,589

Tablo15’de hem anne baba hem de öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklar ile bu çocukların belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan ve olmayanlarının

TKT 5-7 ile Goodenough-Harris testlerinin sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,250, p=0,120$; $r=0,329, p=0,116$; $r=-0,204, p=0,450$). Sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocukların TKT 5-7 ile Goodenough-Harris zeka testlerinin sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0,356, p=0,002$). Bu çocukların belirleme işlemleri sonucuna göre üstün olan ve olmayanların TKT 5-7 ile Goodenough-Harris zeka testleri sonuçları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır ($r=0,244, p=0,134$; $r=0,096, p=0,589$).

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu araştırma ilköğretime bağlı okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklar arasından üstün yetenekli olanları belirlemek ve hazırlanan belirleme işlemlerinin bu çocukları seçmede ne derecede başarılı olduklarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Tablo ve şekiller belirleme işlemleri uygulanan çocukların söz konusu test ve ölçeklerde aldıkları puan ve başarı durumları dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Örneklem grubunu Düzce ili merkeze bağlı 13 ilköğretim okulunda okuyan 5-6 yaş grubundaki 113 okul öncesi dönem öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çocukların 40 tanesi hem öğretmen hem de anne babaları tarafından önerilmiş, 73 çocuk ise sadece anne baba tarafından aday gösterilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde Tablo 3’de örneklem genelinde çocukların bazı sosyodemografik özelliklerinin cinsiyete göre dağılımları incelenmiştir. Araştırma grubu, 53 kız ve 60 erkek çocuktan oluşup, bunların %44,7’si 5, %55,8’i 6 yaşındadır. Araştırmada incelenen çocukların anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde, annelerin %46,1’nin babalarında %32,7’sinin ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Anne ve babaların meslek grupları incelendiğinde ise annelerin %75,2’sinin ev hanımı olduğu çalışmadıkları, babaların ise %53,9’nun esnaf olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların %54,9’unun 2 kardeş oldukları incelenen bulgulara belirlenmiştir.

Tablo 4’deki sonuçlara göre, öğretmen ve anne baba tarafından aday gösterilen 40 çocuktan 16’sının üstün yetenekli olduğu; 24’ünün üstün yetenekli olmadığı belirleme işlemleri sonucunda ortaya çıkmıştır. Sadece anne baba tarafından aday gösterilen 73 çocuktan 34’ünün üstün yetenekli 39’unun üstün yetenekli olmadığı bulunmuştur.

Bulgular incelendiğinde, sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların oranı, anne baba ve öğretmenlerin birlikte önerdiklerinden fazladır. Başka bir deyişle, sadece anne babanın aday gösterdiği çocuklardan, belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların sayısı öğretmen ve ebeveynlerin birlikte aday gösterdiği çocuklardan daha fazla olduğu söylenebilir.

EDWA (1997), Avustralya'daki üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde ailelerin çocuklarının ilgi ve hobilerinin farkında olmalarının yanı sıra erken gelişimlerinin, yeni materyalleri öğrenmedeki kapasitelerinin farkında olduklarını ve bu konuda oldukça güvenilir sonuçlar elde ettiğini belirtmiştir.

Compbell (1999)'da yaptığı çalışmalar doğrultusunda üstün yetenekli çocukların başarılarında ailelerin anlamlı etkilerinin olduğu özellikle motivasyon ve eğitimsel başarılarında önemli roller üstlendiklerini belirtmişlerdir.

Castelleno (2003); üstün yetenekliliğin belirlenmesi ile ilgili yaptığı çalışmada aile ve öğretmenlerin belirlemede çok önemli olduğunu ancak bunların tek başına yeterli olmadığını geçerli ve güvenilir ölçeklerin uygulanmasının gerekliliğini belirtmiştir.

Tablo5'deki bulgular incelendiğinde, anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen ve üstün yetenekli olarak belirlenen 16 çocuğun 2'sinin kız; 14'nün erkek olduğu sadece anne baba tarafından aday gösterilen ve üstün yetenekli olarak tespit edilen 34 çocuğun 17'sinin kız, 17'sinin erkek olduğu bulunmuştur.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, anne babaların aday gösterdiği ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olarak tespit edilen çocukların kız ve erkek oranlarının birbirine eşit olduğu görülmektedir. Öğretmenler ve anne babalar tarafından aday gösterilen grupta ise erkek çocukların sayısının daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Ruf ve Endopohis (2005) okul öncesi dönem çocukları arasında üstün yetenekli olanların tespit edildiği araştırmalarında öğretmenlerin belirlediği 192 üstün yetenekli çocuktan 60'ının kız, 132'sinin erkek olduğunu tespit etmişlerdir.

Şekil1'de elde edilen bulgulara göre 113 kişilik örneklem grubu içerisinde 40 çocuktan oluşan hem öğretmen hem ebeveyn tarafından aday gösterilen çocukların %14,1'i sadece ebeveyn tarafından aday gösterilen 73 kişilik gruptan, %30,2'si üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında ise, 113 çocuktan %44,3'ü üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. Bu durumda gözlem formunun başarısı da %44,3 olarak ifade edilebilir. Ayrıca yöntem kısmında belirtildiği gibi ÖGF ve özellikle AGF'nun madde

analizi sonucunda oldukça yüksek güvenilirliğe sahip olması bu sonuçları destekler niteliktedir. (ÖGF Cronbach Alpha 0,8909). Ancak ÖGF’nda sayının 40 ile sınırlı olması nedeniyle bir maddenin .20’nin altında korelasyona sahip olduğu (AGF Cronbach Alpha 0,9042) bulunmuştur. Bu durum öğretmenlerin ailelere göre neredeyse üçte bir oranında daha az çocuğu aday göstermesinden kaynaklandığını düşündürmüştür.

Clark (2000), 17 ülkede genel olarak üstün yeteneklileri belirleme metodlarının; başarı testleri veya başarı düzeyinin yüksek olanlarının araştırılması, öğretmen tavsiyeleri olduğunu tespit etmiştir. Karakteristik özellik listelerinin ve yaratıcılık testlerinin tanılama, tarama için kullanıldığından daha çok uygulandığını, Avustralyada öğretmen tavsiyelerinin hem tarama hem tanılama aşamasında kullanıldığını belirlemiştir.

Deans ve Denton (1995), 6 yaştan daha küçük çocuklara uygulanabilecek tarama metodlarının çok fazla olmadığını ve sağlam bir deneysel temeli olan çok az kullanışlı metod bulunmadığını tespit etmiştir.

Adkins ve Cooper (1993); öğretmenin, ailelerin, yaşıtlarının ve kendinin aday göstermesi, standardize başarı ve yetenek testleri, IQ testleri; gibi aşamaların farklı bölgelerde ve farklı ülkelerde üstün yetenekliliği belirlemede kullanıldığını belirtmişlerdir.

Tyler ve Carri (1991), yaptıkları araştırmalarda, üstün yetenekli öğrenci popülasyonunun teşhisinde, kullanılan ölçeklerin mümkün olduğunca çok ve değişik olmasında daha güvenilir sonuçlar verdiğini belirtmişlerdir.

Endopohis ve Ruf (2005) Almanya’daki okul öncesi öğretmenleri üzerinde yaptıkları araştırmada örneklemdeki anasınıfı öğretmenlerinin yarısının üstün yetenekli çocuklar hakkında bilgi sahibi olmadığını ve sınıflarında hiç üstün yetenekli çocuk belirleyemediklerini tespit etmişlerdir.

Creel ve Karnes (1988) yaptıkları araştırmada, 3-5 yaş arasında ve üstün yetenekli olarak tanılanan 53 küçük çocuğun ailesine, çocukların karakteristik özelliklerini içeren gözlem formu vermişler ve sonuçta ailelerin belirttikleri görüşler doğrultusunda bu çocuklar için özellikli servisler, müfredat beklentileri ve istekli ve uygun gönüllü servisler ve destekleri konusunda onlara bilgi vermişlerdir.

Tablo 6’daki bulgular incelendiğinde; anne baba ve öğretmenler tarafından birlikte aday gösterilen çocukların ÖGF ve AGF’nun zihinsel, yaratıcılık, liderlik alt bölümleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur(ÖGFzihp-

AGFzihp, $t=3,629;p<0,05$ ÖGFyarp-AGFyarp $t=2,797;p<0,05$ ÖGFlidp-AGFlidp $t=4,528;p<0,05$ ÖGFtop-AGFtop $t=4,173;p<0,05$).

Elde edilen bu sonuçlara göre, öğretmen ve ailelerin çocukların zihinsel, yaratıcılık ve liderlik becerilerinin değerlendirirken puanlar arasındaki anlamlı farklılıklar yüzünden birbirleriyle aynı fikirde olmadıkları görülmektedir. Alberta (2004), ailelerin ve öğretmenlerin çocukları farklı değerlendirdiklerini ailelerin çocuklarının gelişimsel hikayelerini, motor, dil, zihinsel ve sosyal becerilerini ihtiyaç ve isteklerini belirleme daha bilgilendirici olduğunu belirtmiştir. Öğretmen ve aileleri tarafından aday gösterilen çocukların, üstün yetenek performansları konusunda birbirine en yakın değerlendirmeyi yaratıcılık alanında yaptıkları, daha sonra bu farklılığın sırasıyla, zihinsel, liderlik ve genel performans alanlarında gittikçe arttığı gözlenmiştir. Yani bir başka deyişle, öğretmenlerin, ebeveynlere göre çocukların performanslarını daha üst düzeyde gördükleri söylenebilir.

Tablo 7'deki sonuçlara göre, anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocukların ÖGF ve AGF ile TKT5-7 testinin toplam puanlar ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur (ÖGFtop-TKTtop, $t=-3,903;p<0,05$ ÖGFyar-TKTyar $t=-0,509;p<0,05$ AGFtop-TKTtop, $t=-4,153$; AGFyar-TKTyar, $t=-5,417$). ÖGF ve AGF ile TKT 5-7 testi zihinsel alt bölüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. (AGFzih-TKTzih $t=1,303;p>0,05$ ÖGFzih-TKTzih, $t=-0,509;p>0,05$).

Bulgular incelendiğinde, aday gösterilen çocuklardan öğretmenlerin görüşleri ile çocukların TKT 5-7 testi sonucundaki durumları karşılaştırıldığında zihinsel beceriler konusunda öğretmenlerin çocukların yetenek ve kapasitelerini isabetli olarak gözlemleyebildiklerini ancak yaratıcılık ve genel performans konusunda çocukların sahip olduğu düzeyin altında değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

Aday gösterilen çocuklardan ailelerin görüşleriyle çocukların performanslarını içeren TKT 5-7 testi sonuçlarına bakıldığında ise, öğretmenlerin görüşleri ile benzer sonuçlara ulaşıldığını yani ebeveynlerin çocukların zihinsel alanla ilgili becerilerini onların gerçek performansına uygun şekilde iyi gözlemleyebildiklerini ancak, yaratıcılık ve genel zihinsel beceriler konusunda çocukların varolan performanslarına uygun gözlemler yapamadıkları görülmektedir.

Sonuç olarak Tablo 6 ve 7 incelendiğinde öğretmen ve ailelerin çocukların zihinsel, yaratıcılık, liderlik ve genel performansları konusunda benzer düşüncelere sahip

olmadıkları ve bu durumun öğretmenlerin ailelere göre daha olumlu düşüncelere sahip olmasından kaynaklandığı görülürken; ebeveynlerin ve öğretmenlerin görüşleri ile çocukların performansları karşılaştırıldığında öğretmen ve ailelerin çocukların zihinsel becerileri konusunda onların performanslarını iyi gözlemleyebildikleri ancak yaratıcılık ve genel performansları konusunda onların bulunduğu düzeyin çok altında değerlendirme yaptıkları ve bu konuda özellikle ebeveynlerin çocuklarının performanslarını olduğundan çok daha alt düzeyde görmeye eğilimli oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo 8’de anne baba ve öğretmenler tarafından birlikte aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olmayanların ÖGF ve AGF dan aldıkları toplam puanlar, zihinsel, yaratıcılık ve liderlik bölüm puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.(ÖGFzihp-AGFzihp $u=162,5$; $p<0,05$ ÖGFyarp-AGFyarp $u=173,5$; $p<0,05$ ÖGFlidp-AGFlidp $u=153,5$, $p<0,05$ ÖGFtop-AGFtop $u=151,5$; $p<0,05$).

Elde edilen bu sonuçlara göre, öğretmen ve ailelerin birlikte aday gösterdiği çocuklardan, belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olmayanların öğretmen ve ebeveyn görüşleri incelendiğinde, çocukların zihinsel, yaratıcılık, liderlik ve genel performansı konusunda birbirlerinden oldukça farklı düşüncelere sahip oldukları ve bu durumun öğretmenlerin ebeveynlere göre çocukların yetenek, ilgi ve becerileri konusunda daha olumlu yani çocukların sözkonusu alandaki becerilerini daha üst düzeyde gördüklerini belirten değerlendirmeler yapmalarından kaynaklandığı düşünülmüştür. Bonner (2000), Avrupa ve Amerika’daki öğretmenler üzerinde yaptığı davranış ve akademik çalışmalarda öğretmenlerin öğrencilerini değerlendirirken onların üstün yetenekliler eğitim kurumlarına yerleştirmek için performanslarının üzerinde puan verdikleri gözlem ve değerlendirmelerinde gerçekçi olmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 9’daki bulgulara göre, anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olmayanların; ÖGF ile TKT 5-7 zihinsel alt bölüm puanları arasında anlamlı fark elde edilememiştir.(ÖGFzih-TKTzih $u=212$; $p>0,05$).Üstün yetenekli olmadığı belirlenen çocukların ÖGF ile TKT 5-7 testi toplam ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (ÖGFtop-TKTtop $u=98$ $p<0,05$; ÖGFyar-TKTyar $u=67$ $p<0,05$). AGF toplam, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları ile TKT 5-7 testi toplam, zihinsel, yaratıcılık alt bölüm puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.(AGFzih-

TKTzih $u=171,5$ $p<0,05$; AGFtop-TKTtop $u=91$ $p<0,05$; AGFyar-TKTyar $u=49,5$; $p<0,05$).

Bulgular incelendiğinde, üstün yetenekli olmayan çocukların öğretmen ebeveyn görüşleri ile çocukların performansları karşılaştırıldığında; öğretmenlerin çocukların zihinsel becerileri konusunda onların performansları ile uyumlu değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür. Bir başka deyişle; öğretmenlerin çocukların zihinsel becerileri konusunda onların yetenek ilgi ve becerilerini iyi gözlemleyerek bu doğrultuda puanladıkları söylenebilir. Alberta (2004) sınıf öğretmenlerinin öğrenci değerlendirmelerinde, akademik beceriler konusunda bilgiyi öğrenme konusunda, eğitimsel tahminlerde ve yaşitlarıyla arasındaki farkı belirlemede daha başarılı olduklarını belirtmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, çocukların yaratıcılık ve genel performansları ile aile ve öğretmenlerin bu alandaki görüşleri incelendiğinde, her iki tarafında çocukların bu alanlardaki becerilerini iyi gözlemleyemedikleri ve özellikle aile görüşleri ile çocukların performanslarının incelendiği bütün alanlarda verdikleri puanların çocukların mevcut yetenek ve beceri düzeylerinin altında olduğu görülmektedir. İncelenen gruptaki çocuk sayılarının az olması verilerin yorumunu oldukça kısıtlamıştır.

Tablo10'daki sonuçlara göre; anne baba ve öğretmenler tarafından birlikte aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların AGF ve ÖGF dan aldıkları zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (ÖGFzihp-AGFzihp $u=84,5$, $p>0,05$ ÖGFyarp-AGFyarp $u=102,5$, $p>0,05$). Ancak belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan çocukların ÖGF ve AGF larının liderlik alt bölümü ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur (ÖGFldip-AGFldip $u=56$; $p<0,05$ ÖGFtop-AGFtop $u=73,5$; $p<0,05$).

Elde edilen bulgular incelendiğinde; aday gösterilen çocuklardan üstün yetenekli olanların aile ve öğretmen gözlemlerine bakıldığında, zihinsel ve yaratıcılık alanlarında çocukların performansları konusunda tarafların benzer düşüncelere sahip oldukları görülmüştür.

Keating (1976), yaratıcı olmak için çocuğun bilgi sahibi olması bunları değişik şekilde incelemesi, çıkan sonuçları analiz etmesi ve kendi fikirlerini aktarabilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Belirtilen bu özellikler aynı zamanda üstün yetenekli çocukların özellikleri içinde de yer almaktadır.

Renzulli(1986), üstün yetenekli çocuklarla yaptığı çalışmalar sonucunda, üstün yetenekliliğin, yetenek(akademik ve özel), yaratıcılık ve motivasyon olmak üzere üç temel özellikten oluştuğunu belirtmiştir. Üstün yetenekli çocukları bunların birleşimini geliştirme yeteneğine sahip kişiler olarak tanımlamıştır.

Ömeroğlu(1986)'da yaptığı araştırmasında, anaokulu çocukları üzerinde zeka ve yaratıcılık seviyeleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve sonuçta, ZB ile yaratıcılık boyutları arasında pozitif yönde ilişki olduğunu belirtmiştir.

Renzulli ve Purcell (1996) Amerika'daki literatürlerin tamamında ZB'nün belirlenmesinde %80'lik kriterin yaratıcılık alanını kapsadığını ondan sonra ikinci sırayı sanatsal yeteneklerin aldığını en son kriter olarak da liderlik yeteneğinin olduğunu açıklamışlardır.

Araştırmada, üstün yetenekliliğin üç temel özelliğinden ikisi olan yetenek ve yaratıcılık konusunda öğretmen ve ailelerin çocukların performanslarını göz önüne alarak bu potansiyele sahip olduklarını ifade etmeleri ve aynı zamanda bu iki temel alanda çocukların performanslarını birbirlerine benzer şekilde değerlendirmeleri oldukça önemli bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Üstün yetenekli çocukların liderlik ve genel performanslarına bakıldığında ise öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocukların yetenek ve becerileri konusunda oldukça farklı düşünceleri olduğu gözlenmiştir. Sonuçlar genel olarak incelediğinde çocukların genel performanslarını değerlendirme konusunda öğretmenlerin üstün yetenekli olduğunu düşündüğü çocuklar hakkında ailelere göre daha üst düzey yeteneklere sahip olduklarını gösterir değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür. Westberg ve Daoust (2003) yaptıkları incelemelerde bu araştırmanın sonuçlarının aksine öğretmenlerin çoğunluğunun üstün yetenek konusunda bilgi sahibi olmadığı ve bu tip çocukların karakteristik özellikleri, ilgi ve isteklerini doğru belirleyemediklerini tespit etmişlerdir.

Tablo11'deki sonuçlara bakıldığında, anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların ÖGF ve AGF ile TKT 5-7 testi toplam puanları zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasında istatistiksel olarak farklılıkların anlamlı olduğu bulunmuştur.(ÖGFzih-TKTzih $u=56$ $p<0,05$; ÖGFtop-TKTtop $u=22$; $p<0,05$; ÖGFyar-TKTyar $u=43,5$ $p<0,05$; AGFzih-TKTzih $u=64$ $p<0,05$; AGFtop-TKTtop $u=30$ $p<0,05$; AGFyar-TKTyar $u=40$ $p<0,05$).

Bu sonuçlar ışığında, üstün yetenekli olduğu belirlenen çocukların öğretmenlerin ve ebeveynlerin görüşleri ile çocukların performansları karşılaştırıldığında, öğretmen ve ebeveynlerin çocukların zihinsel, yaratıcılık ve genel performanslarını onların mevcut düzeylerinin çok altında değerlendirdikleri görülmüştür. Öğretmen ve ebeveynlerin gözlemleri incelendiğinde üstün yetenekli bulunanların öğretmen ve aile görüşleri ile çocukların bütün alanlardaki performansları arasındaki farklılığın bütün alanlarda çocukların performansının öğretmen ve ailelerin düşündüklerinden çok daha üst düzeyde olmasından kaynaklandığını göstermektedir. Zihinsel ve genel performans konusunda inceleme yapılan grubun sayısı ve sıraların toplamına bakıldığında da arada çok az farklılıklar olduğu göz önüne alınarak üstün yetenekli olan çocukların ebeveynlerinin ve öğretmenlerin görüşleri ile onların performanslarının incelenmesi sonucunda ailelerin öğretmenlere göre çocukların performanslarını daha iyi değerlendirdikleri yorumuna gidilemeyeceği söylenebilir.

Tablo12,13 ve 14'deki bulgulara sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocuklar incelenmiştir.

Tablo12'de anne baba tarafından aday gösterilen çocukların; AGF ile TKT 5-7 testinden aldıkları toplam, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları ile arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.(AGFtop-TKTtop $t=-11,76$ $p<0,05$; AGFzih-TKTzih $t=-6,517$ $p<0,05$; AGFyar-TKTyar $t=-3,818$ $p<0,05$).

Elde edilen bulgulara göre, Tablo 9 ve 11'deki sonuçlara çok benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Yani sadece ebeveynleri tarafından aday gösterilenlerin belirttiği görüşler ile çocukların zihinsel, yaratıcılık ve genel performansları konusunda çocukların lehine olmak üzere anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Kısaca ebeveynlerin çocukların gerçek performanslarını mevcut durumlarından çok daha alt düzeyde görmeye eğilimli oldukları söylenebilir.

Ehrlich (1980), ailelerin çocukların yeteneklerini, çocuğun gerçek performansının altında göstermeye eğilimli olduklarını, ancak bu konuda eğitimli bir personelin yardımıyla daha sağlıklı bilgiler sağlanabileceğini bildirmiştir.

Tablo13'de sadece anne ve babalar tarafından aday gösterilen ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olmayan çocukların AGF ile TKT5-7 testinden aldıkları toplam puanlar ve zihinsel alt bölüm puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.(AGFtop-TKTtop $t=-8,233$ $p<0,05$; AGFzih-TKTzih

$t=-4,260$ $p<0,05$).Üstün yetenekli olmadığı belirlenen çocukların AGF ile TKT 5-7 Testinden aldıkları yaratıcılık puanı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (AGFyar-TKTyar $t=-1,079$ $p>0,05$).

Elde edilen bulgular incelendiğinde, sadece anne baba tarafından aday gösterilen ve üstün yetenekli olmadığı tespit edilen çocukların anne baba gözlemleri ile TKT 5-7 testindeki gerçek performansları karşılaştırıldığında; yaratıcılık alanında ailelerin çocuklarının performanslarını iyi gözlemleyerek doğru puanlama yaptıkları görülürken zihinsel ve genel performanslarında çocukların mevcut düzeylerinin oldukça altında değerlendirmeler yaptıkları bulunmuştur.

Tablo14’de sadece anne baba tarafından aday gösterilen ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan çocukların; AGF ile TKT 5-7’den aldıkları toplam puanlar, zihinsel ve yaratıcılık alt bölüm puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (AGFtopp-TKTtopp $t=-9,928$; AGFzihp-TKTzihp $t=-4,932$; AGFyarp-TKTyarp $t=-4,867$ $p<0,05$).

Bulgular incelendiğinde, sadece anne baba tarafından önerilen ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan çocukların TKT 5-7 testindeki performansları ile anne baba görüşleri karşılaştırıldığında; ailelerin, çocukların yaratıcılık, zihinsel ve genel performansları konusundaki mevcut düzeylerinin altında değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür. Ebeveynlerin üstün yetenek performansları konusunda çocukların performanslarına en yakın değerlendirmeyi yaratıcılık ve genel performansları alanlarında yaptığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak, örneklem genelinde üstün yetenekli olarak belirlenen çocuklar incelendiğinde, öğretmen ve ailelerin birlikte aday gösterdiği grupta yer alanların öğretmen ve aileleri çocukların zihinsel ve yaratıcılıkla ilgili becerileri konusunda birbirleriyle benzer düşüncelere sahip oldukları, ancak çocukların performansları ile birlikte değerlendirildiğinde, öğretmen ve ebeveynlerin çocukların mevcut beceri ve yeteneklerini olduğundan çok daha alt seviyede gördükleri bulunmuştur. Sadece ebeveynleri tarafından

aday gösterilen üstün yetenekli çocuklarda ise, ailelerin çocuklarının performanslarını sahip olduklarından oldukça alt düzeyde gördüğü söylenebilir.

Tablo15’de hem anne baba hem de öğretmenler tarafından aday gösterilen çocuklar ile bu çocukların belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan ve olmayanlarının TKT 5-7 ile Goodenough-Harris testlerinin sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,250, p=0,120$; $r=0,329, p=0,116$; $r=-0,204, p=0,450$). Sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocukların TKT 5-7 ile Goodenough-Harris zeka testlerinin sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,356, p=0,002$). Sadece ebeveynleri tarafından aday gösterilen çocukların belirleme işlemleri sonucuna göre üstün olan ve olmayanların TKT 5-7 ile Goodenough-Harris zeka testleri sonuçları arasında anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir. ($r=0,244, p=0,134$; $r=0,096, p=0,589$).

Hem anne baba hem de öğretmenler tarafından aday gösterilen çocukların ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olan ve olmayanların gerçek performanslarının değerlendirildiği TKT 5-7 Grup Zeka Testi ile Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi sonuçları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Veri toplama araçlarından olan Goodenough-Harris Bir Adam Çiz testi TKT 5-7 testinin sonuçlarını desteklemesi açısından belirleme işlemlerine dahil edilmiştir. Hotulainon ve Schofield (2003) Finlandiya’da okul öncesi dönemi çocukların üstün yetenekli olanların belirlenmesi üzerine yaptıkları araştırmada kullanmış oldukları Alman Breuer-Weuffen Farklılıklar testinin ardından Goodenough-Harris Bir Adam Çiz testini destekleyici test olarak belirleme işlemlerine dahil etmişlerdir.

Elde edilen sonuçlara göre, sadece anne baba tarafından aday gösterilen grup genelinde anlamlı ilişki olduğunun bulunması diğer inceleme yapılan gruplardaki sayıların az olmasından kaynaklanabileceğini düşündürmüştür. Bu iki test arasında ilişkinin olmaması, Goodenough-Harris tesinin resim çizme becerisi ve motor becerilere dayanmasından kaynaklandığını gösterebilir.

Ayrıca örneklem grubundaki çocukların okul öncesi eğitime geç başlamaları toplumsal olarak genellikle çocukların ince motor kaslarının gelişmesinin sağlayan kalem tutup çizim yapma, ayakkabı bağlama çatal, kaşık ve bıçak kullanma, giyinip soyunma gibi aktiviteleri kendi kendilerine yapmaları için ebeveynler tarafından çok az veya hiç fırsat verilmemesinin bu sonuçların ortaya çıkmasında etkili olabileceğini düşündürmüştür. Worthington (2001) yaptığı araştırmada da çocukların okul öncesi eğitime başlamadan önce evde aileleri ile birlikte kağıt ve kalemle yaptığı çalışmaların süresinin okuldaki zamana göre daha az olduğunu yaklaşık olarak bu tip çalışmalara 15dakika ayırdıklarını tespit etmiştir.

TKT 5-7 testinden sonra her ne kadar rahatlamaları için onlara zaman tanınsa da dikkat süreleri düşünüldüğünde Goodenough-Harris Bir Adam Çiz testinin onlara biraz sıkıcı gelmiş olması gibi nedenlerin bu sonucun alınmasında etkili olabileceği düşünülmüştür.

Burt (1921)' ün bir insan resmi çizmeyi birkaç zeka testinden biri olarak kullanmasıyla vardığı sonuç, resmin okuma, matematik yada yazma becerilerine kıyasla zekayla daha az ilintili olduğunu ve resim yapmanın aritmetik ve yazmaya göre öğrenilmiş becerilere daha az dayandığını ortaya koymuştur.

Sonuç olarak elde edilen bulgulara sayısal anlamda bakıldığında ebeveynler, üstün yetenekli çocukları belirlemede öğretmenlere göre daha başarılı iken uygulanan testler ve elde edilen puanlar dikkate alındığında öğretmenlerin çocukların performanslarına daha yakın değerlendirmeler yaptıkları aynı zamanda ailelerin çocuklarının yaratıcılıkla ilgili, öğretmen ve ailelerin birlikte çocukların zihinsel ve yaratıcılıkla ilgili becerilerini onların performansına uygun bir şekilde değerlendirdikleri ancak, liderlik ve genel performansları alanlarında mevcut yetenek ve becerilerinin oldukça altında puanlama yaptıkları ve ailelerin öğretmenlere göre çocukların performanslarını daha düşük seviyede tanımlamaya eğilimli oldukları söylenebilir.

Torrance ve Caropresso (1998), öğretmenlerin uygun ve derinlemesine eğitimle bile üstün yetenekli çocukların seçim ve değerlendirmesinde etkin önyargılara eğilimli

olduklarını, öğretmen değerlendirmelerinin profesyonel hüküm olarak kullanışlı veri sağlayabildiğini ancak tek başına değerlendirme sürecinde kullanılamayacağını belirtmişlerdir.

Farmer (1997), yaptığı araştırmasında aileler tarafından tanılamamanın ailelerin çocuklarını her zaman çok akıllı düşündükleri konusundaki mitlere rağmen çoğunlukla doğru olduğunu bulmuştur. Ailelerin çocuğu tanımada en yetkin ve onun içindeki gücü en iyi düzeyde bilen kişiler olduğunu ve ailelerin en büyük sıkıntısının karşılaştırma yapılmasına çoğunlukla hazır olamadıklarını davranış özelliklerini içeren listelerin bu durumun üstesinden gelmede onlara ilk aşama olarak çoğunlukla yardımcı olduğunu tespit etmiştir.

Gagne (1995), çocuğun çevre faktörleri(okul, aile ve arkadaş vb.) ve motivasyon gücünü anlama ve bunun da gerisinde çocuğun yeteneğinin başarıları içinde tanıyabilme konusunda bir düşünce geliştirmiştir. Sonuçta, öğretmenlerin üstün yetenekli çocukları tanılamada genellikle çok iyi olmalarına rağmen üstün yetenekliler konusunda eğitim verilen öğretmenlerin tanılama konusunda kayıtlarında önemli düzeyde gelişmeler olduğunu belirlemiştir.

Lois ve Lewis (1992), ailelerin yorumlarının, üstün yetenekli çocukları seçmede rehber olarak öğretmenlerinkine göre daha güvenilir olduğunu çünkü küçük çocukların bilişsel ve sosyal yeteneklerini ailelerin daha iyi gözlemleyebildiklerini ileri sürmüşlerdir.

Elde edilen bu sonuçlar ışığında alanda yapılan araştırmalar göz önüne alındığında üstün yetenekliliği belirlemede ailelerin öğretmenlere göre daha başarılı olduğu ve belirleme işlemlerinde aile ve öğretmen değerlendirmelerinin önemli kriterler olarak dikkate alındığı ortaya çıkmıştır. Ancak, bu belirleme sistematığı içersinde öğretmenlerin ve aile değerlendirmelerinin tek başına yeterli olmadığı çeşitli türde ve sayıda ölçeğin kullanılması gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırmadaki öğretmen ve aile değerlendirmeleri genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin ailelere göre çocukların performansını daha doğru olarak

gözlemleyebildikleri, sınıf içi aktivitelerde çocukların zihinsel, sosyal, duygusal ve diğer alanlardaki becerilerini etkinlikler yolu ile daha iyi gözlemleyebildikleri söylenebilir. Ebeveynlerin ise çocuklarının performanslarını değerlendirirken okuldaki kadar sistemli gelişimlerini destekleyen etkinlikleri çocuklarıyla paylaşmamaları nedeniyle onların performanslarını isabetli olarak değerlendiremedikleri ifade edilebilir.

ÖNERİLER

Üstün yetenekli çocukların ileride önemli roller oynayacak yetişkinler olabilmeleri için öncelikle onların erken dönemde belirlenmesi ve doğru tanı konulması gerekmektedir. Engelli çocuklarda olduğu gibi üstün yetenekli çocuklarda da erken tanı ve eğitime erken başlanması büyük önem taşımaktadır. Hangi alanda olursa olsun bu tip özellik gösteren çocukların tespit edilerek öğrenmeye karşı merak, ilgi ve yeteneklerini geliştirebilmeleri için teşvik edilmeleri gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında okul öncesi dönemde bu çocukların tespit edilerek gerekli eğitsel tedbirlerin alabilmesi için bu alanda çalışan bütün kurum ve kuruluşların bir araya geldiği ve ortak kararların alındığı bir sistem oluşturulması yararlı olacaktır.

Üstün yetenekli çocukları erken teşhisinde diğer çocuklarda olduğu gibi ailenin çok önemli rolü vardır. Aileler, çocuklarının davranış, tutum, ilgi ve becerileri konusunda bilgili olduklarında bu durum onların iyi gözlem yapıp doğru değerlendirmeler yapabilmelerini ve dolayısıyla çocuklarının teşhis edilerek erken eğitime başlamalarını kolaylaştıracaktır. Ailelerin çocuklarının gelişimlerinin, yeteneklerinin farkında olmaları onlarla geçirecekleri kaliteli zamana bağlıdır. Bu bakımdan anne ve babaların çocuklarına zaman ayırmaları ve bu zaman süresince çocuklarının gelişimlerinin farkında olarak bilinçli ve eğitimsel aktiviteler yapmaları gereklidir. Bu tip aktiviteler sayesinde aileler, çocuklarının yetenek, ilgi ve becerilerini keşfedebilirler.

Çocuğun zihinsel gelişiminin en hızlı olduğu okul öncesi dönemde ailelerin ve öğretmenlerin desteği sağlanarak okul öncesi eğitim kurumların yaygınlaştırılması açısından önemli bir adım olacaktır. Ayrıca en azından ilköğretim bünyesindeki anasınıfının zorunlu eğitim kapsamına alınması çocukların gelişiminin optimal düzeye çıkarılarak yetenek, ilgi ve kapasitesinin mümkün olduğunca erken belirlenmesi ve çocukların ileriki eğitim basamaklarına hazırlanması açısından oldukça önemli yararlar sağlayacaktır.

Aile ve öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların erken teşhisinin vazgeçilmez parçaları oldukları bilinmekle birlikte, her iki tarafında üstün yetenekli çocukların özellikleri, davranışları ve iletişim teknikleri ile ilgili profesyonel yardıma ihtiyaçları vardır. Bu konu ile ilgili uzman kişilerle işbirliği yaparak broşür, kitap, televizyon

programları, kaynak kişi ve kurumların tanıtıldığı organizasyonlar hazırlanması, seminerler düzenlenmesi, bu tip özellikte çocuğu olan ailelerin bir araya getirilmesi önerilmektedir.

Zeka ve yetenek kuramlarındaki çeşitlilik, yetenekli olan çocukların kendi bünyelerindeki özellikler arasındaki farklılık, tanı koyacaklar ve hüküm verecekler kişi veya kurumlar arasındaki görüş farklılıkları üstün yetenekli çocukların tek bir yöntemle tanımlanmalarını ve belirlenmesini imkansızlaştırır. Dünya ülkeleri bu sorunlar üzerinde tartışırken maalesef ülkemizde en büyük sorun ister engelli ister üstün yetenekli olsun bu çocukların potansiyellerini ortaya koyacak nitelikli ölçme araçlarının yok deneyecek kadar az olmasıdır. Var olanların çoğunun standardizasyonu, norm çalışması yapılmamış durumdadır. Bu sebeple çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel becerilerini ortaya koyacak ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmakta ve bu testleri uygulayacak deneyimli, konusunda uzman personele ihtiyaç duyulmaktadır.

Yapılan bu araştırmada çocukların zihinsel kapasitesini belirlemek amacıyla TKT 5-7 Grup Zeka Testi uygulanmıştır. Ancak testin uzun süreli ve yorucu olması dolayısıyla bazı çocukların sıkılmasına, testi bırakmasına ve bu testten sonra Goodenough-Harris Bir Adam Çiz testinin uygulanmasında güçlükler yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle okul öncesi dönem üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde çocukların yaş ve gelişim özelliklerinin dikkate alınarak farklı test ve ölçeklerin adaptasyonunun yapılması veya günümüz şartlarına uyarlanması ve bu konuda uzman personelin yetiştirilmesi çocuklar hakkında daha fazla bilgi edinilmesi bakımından yararlı olacaktır.

Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde Öğretmen Gözlem Formunu kullanacak araştırmacıların özellikle öğretmenlerin objektif, gerçekçi ve doğru gözlem yaparak öğrencileri değerlendirmeleri gerektiğini mutlaka hatırlatılması gerekmektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin özellikle çocuğu tanıma teknikleri konusunda zaman zaman düzenlenecek hizmetiçi eğitim kursları veya atölye çalışmaları ile bilgilerinin güncellenmesi yerinde olacaktır.

Üstün yetenekli çocuklarla ilgili devlet politikasında bu çocuklara sahip çıkılarak gerekli eğitsel önlemlerin alınması gelişmiş ülkelere olan beyin göçünün önüne geçilmesi için yurt dışında sağlanan imkanların ülkemizde de sağlanarak cazip hale getirilmesi ülkemizin geleceği açısından yararlı olacaktır.

Ülkemizin bu elit potansiyele kusursuz bir eğitim verebildiği takdirde çok sayıda “değeri” ortaya çıkaracağı kuşkusuzdur. Ancak bunun içinde öncelikle ülkenin sahip

olduğu yetenekleri belirlemek, eğitmek, ve hem kendi hem de ülkesinin ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmet etmesi için onlara olanaklar sunmak üzere bir ülke politikasının oluşturulması gerekmektedir. Devletin eğitimle ilgili birimlerinin bu potansiyeli öncelikle önemseyerek uzun vadeli planlar yapması, üstün yetenekli çocuklara yönelik hizmet ve eğitim modelleri oluşturarak uygun pilot çalışmalar sonucu uygulanabilirliğinin test edilerek yürürlüğe konması yararlı olacaktır.

Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde yer alan RAM'lerinde çalışan uzman kişilerin sayısı arttırılarak ve çalışma alanları genişletilerek (ki bu alanların içerisine üstün yetenekli çocuklar da dahil edilebilir)daha aktif ve etkili hizmet veresi sağlanabilecektir. Üstün yetenekli çocukların ilköğretim ve lise formatının dışında okul öncesi eğitime yönelik belirleme ve eğitim dönük çalışmaların hazırlanması geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Küçük üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili öncelikle bu alanda yetişmiş öğretmenlere, yöneticilere, teknik personele gereksinim duyulacaktır. İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesinde açılmış olan Üstün Yetenekliler Eğitimi Öğretmenliği lisans programının diğer üniversitelerin eğitim fakültelerinde de yaygınlaştırılması ve lisans üstü ve doktora programları açılarak bu alanla ilgili çalışma ve araştırmalar yapılması yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akarsu, Füsün.** “Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Sorunlar”, Milli Eğitim, Ankara 1993.
- Akarsu, Füsün.** “Yaratıcı Zeka ve Öğrenme Yaşantıları, Yaratıcı Zeka ve Eğitim Eempozyumu Bildirileri, Ankara,Türkiye Zeka Vakfı ve MEB Talim Terbiye Dairesi Başkanlığı, 43-44, 2000.
- Akarsu, Füsün.** “Zeka ve Yaşantı”, Çoluk Çocuk Dergisi, Ekim 2001.
- Akarsu, Füsün.** “Üstün Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Komisyonu Ön Raporu”, Çocuk Vakfı Yayınları İstanbul 2004.
- Alpar, Reha.** “ İstatistik ve Spor Bilimleri”, Bağırhan Yayınmevi Ankara 1998.
- Alberta Learning.** “Learning and Teaching Resources Branch The Journey: a handbook for parents of children who are gifted and talented” 2004.
- Ataman, Ayşegül.** “Yaratıcılık ve Üstün Zeka Ve Eğitim Sempozyumu”, Ankara 2000.
- Ataman, Ayşegül.** “Üstün Yetenekli / Zekalı Çocuk İle Yaşamak”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 2003.
- Ataman, Ayşegül.** “Üstün Yetenekli Çocuklar” <http://www.egitim.com> 2004.
- Akkanat, Hulisi.** “Üstün ve Özel Yetenekliler”, Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi,sayı:103, 1999
- Bonner, F.A.** “African American Giftedness”. Journal of Black Studies 2002.
- Compbell, T.** “Academically Gifted African American Inter-City Children”.Unpulished Doctaral Dissertation California School of Professinioal Psychology Albambra 1999.
- Coleman, Mary Ruth.** “The Identification of Students Who Are Gifted? Eric Digest 2003.
- Castelleno,J. A.** “Special Population in Gifted Education: Working With Diverce Gifted Learners. Boston, Pearson Education, 2003.
- Callahan,C.M.** “The Gifted and Talented Women.Edication of Gifted and Talented” (ed.A.H.Passow).The seventy-eighth Year Book of the National Society for the Study of Chicago Press, Chicago 1979.
- Creel C.S ve Karnes F. A.** “Parental Expectancies and Young Gifted Children”.1988.
- Clark.B.** “Buildings Cross Culture Knowledge Base Identification Survey Results”, World Concil of Gifted 2000.
- Çağlar, Doğan.** “Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C.5, Ankara 1972.

Dağlıoğlu, H.Elif. “İlkokul 2.-5.Sınıflara Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün yetenekli Olanların Belirlenmesi”. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara 1995.

Dağlıoğlu, H.Elif, Nilgün, Metin. “Anaokuluna Devam Eden Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklar Arasından Matematik Alanında Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi” Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek okulu Yayınları no:10 Araştırma serisi:10,Bizim büro Basımevi Yay.Dağ.San.Tic.Ltd.Şti. Ankara 2003.

Deans, M. C, Denton. “The Gifted Students in Oxford Shire School N.Jones and T. Southgate Organization in the Center of Integration” Madrid 1995.

Davaslıgil, Ümit. “I. İstanbul Çocuk Kurultayı, Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklara İlişkin Alt Komisyonu”.İstanbul Çocuk Raporu,İstanbul Çocuk Vakfı Yayınları 2000

Davaslıgil, Ümit. “Okul Öncesi Düzeydeki Üstün Zekalı Çocuklara Uygulanacak Farklılaşmış Program” Eğitim ve Bilim 1988 ,44-53

Davaslıgil,Ümit. “Üstün Çocuklara Sahip Ailelerin Eğitimi” Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu, Ankara 2000.

Endepohis, Martina; Heike, Ruff. “Primary School Teachers’ Criteria for the Identification of the Gifted Pupils”.High Ability Studies vol.16, no: 2 December 2005.

Enç,Mitat. “Üstün Beyin Gücü Gelişim ve Eğilimleri” Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:83 1979.

Ekinci, A. Hikmet. “İlköğretim Okullarının Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Elverişlilik Düzey ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi”. Yüksek Lisans Tezi Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması Bilim Dalı Diyarbakır 2002.

Eby J.M. Ve J.F. Smutny. “A Thoughtful Overview of Gifted Education”. Longman,New York 1990

Enç Mithat, Doğan Çağlar ve Yahya Özsoy. “Özel Eğitime Giriş”.Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları,No:49.Kalite Matbaası. Ankara 1975.

Ehrlich, V.Z. “Identifying Giftedness in the Early Years”.Educating the Preschool Primary Gifted and Talented 1980.

Ersoy Özlem, Neslihan Avcı. “Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimi” YA-PA Yayın Pazarlama İstanbul 2000.

- Freeman, J. "The Psychology of Gifted Children". John Willey and Sons Ltd., Great Britain 1986.
- Gagne F.** "From Giftedness to Talent A Developmental Model and Its Impact on the Language of the Field" 103-111.1995.
- Hany, E.** "Teachers Cognitive Process of Identifying Gifted Students". Bulunduğu Eser: M. Katzko ve F. Mönks (Eds) 1995.
- Hotulainen Risto, Neville J.Schofield.** "Identified Preschool Potential Giftedness and Relation to Academic Achievement and Self-Concept at the end of Finnish Comprehensive School". High Ability Studies vol.14, no:1 June 2003.
- Karakuş, Nevbahar,** 'Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı İstanbul 2000
- Keating D.P. "Intellectual Talent: Research and Development" Baltimore, John Hopkins University Press 1976.
- Lauzen, M.Peter., L.B. Nurcombe.** "Çocuk Psikiyatrisi, Değerlendirme ve Psikolojik Testler", çev.Taha Karaman. Güneş Kitabevi Ankara 2003.
- Metin, Nilgün.** "Üstün Yetenekli Çocuklar" Ankara Özaşama Matbaacılık San. Ve Tic. Ltd.Şti. 1999.
- Lois, M.ve M. Lewis.** "Parental Beliefs About Giftedness in Young Children and Their Relationship to Actual Ability Level". Gifted Child Quarterly 1992.
- Leroux Janice ve Edna Mc Millian.** "Smart Teaching Pembroke Publishers".Ontario Canada, s:13, 1993.
- Malchiodi C. A.** "Çocukların Resimlerini Anlamak" Epsilon Yayıncılık İstanbul.2005.
- Maker, C.J. "Curriculum Development for the Gifted".Aspen System Corporation Rockville.1982
- Özsoy,Yahya.** "Üstün Yetenekli Çocuklar ve Yetenekleri" Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Eskişehir,1984
- Özsoy Yahya, Mehmet Özyürek, Süleyman Eripek.** "Özel Eğitime Giriş" Karatepe Yayınları, Ankara 2002.
- Ömeroğlu, Esra.** "Okul Öncesinde Üstün Çocuklar ve Eğitimi", 9.YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri, Ankara 1993.

Ömeroğlu, Esra. “Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim İhtiyaçlarının Karşılmasında Yaratıcı Dramanın Yeri” YA-PA I. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Ankara 1992.

Özgüven, İbrahim Ethem. “Psikolojik Testler” Ankara, 1994.

Renzulli J.S. “The Treating Conception of Giftedness:a Developmental Model for Creative Productivity”.Conception of Giftedness Press Syndicate of University of Cambridge 1986.

Radich, C. A. “A Study of Effectiveness of Teacher Checklist for Screening Kindergarden and First Grade Gifted Canardates in Predicting Gifted Potantial Research Report. 1981.

Robinson, N.M. “Parenting the Very Young, Gifted ChildrenThe National Research Center on the Gifted Children”.1993.

Rose E., Beth M Houskamp, V. Alice, Mark Stenton Wotkins, Bethany Tavegia. “The Experiences of Parents of Gifted African American Children”, Rooper Rewiev, Parent of Gifted Children Summer, vol.27, no:4 2005.

Savaşır Işık, Nail “Wecshsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği (WISC-R)” M.E.B. Basımevi, Ankara.1998.

Senemoğlu, Nuray. “Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi”.ALFA Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti.İstanbul 2000.

Sadock, Benjamin; Virginia Sadock. “Comprehensive Testbook of Psychiatry” by Leepicod Williams Wilcons 2005.

Stevens, J. “Pricipal Componenets Applied Multivariate Statistics For The Social Sciences” (Second Education) Prentice Hall Hillsdale 1992.

Şirin, Mustafa Ruhi, Adnan Kulaksızoğlu, Ahmet Emre Bilgili. “Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı” Çocuk Vakfı Yayınları İstanbul 2004.

Tabachnick B.G ve L.S. Fidell. “Using Multivariate Statics (Second Education)” New York; Harper Collins Publishers 1989.

Torrance E P. ve E. J. Caropresso. “PDE-Assesment of Preschool Giftedness:İntelligence and Creativity”. Penn-Link.Bulletin Board Pages.1998.

Taşdemir, Mısırlı Özlem. “Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmelliyetçilik, Sınav Kaygısı Benlik Saygısı Kontrol Odağı Öz Yeterlik ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı Trabzon 2003.

Tomlinson, C., C. Callahan. “Challenging Expectations: Case Studies of High- Potential Cultury Diverse Young Children”. Gifted Child Quarterly, 1995.

Uzun, Metin. “Üstün Yetenekli Çocuklar El Kitabı” Çocuk Vakfı Yayınları İstanbul, 2004.

Uzun, Metin. “Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu” Çocuk Vakfı Yayınları İstanbul 2004.

Worthington, John. “Parents are the Best Source of Iformation About Their Children”. University of Queensland December, 2001.

Torrance E.P. “Assessment of Preschool Giftedness: Intellegence and Creativity”. Bulletin Board Pages.1998.

Yılmaz, Banu. “Wechsler Yetişkinler İçin Zeka Ölçeği Gözden Geçirilmiş Formu (WAİS-R) Sözcük Dağarcığı Alt Ölçeği Türkiye Standardizasyonu- Ön Çalışma” Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara 2000.

Yakmacı, Güzel, Buket. “Üstün Yteneklilerin Belirlenmesinde Yardımcı Yeni Bir Yaklaşım: Dobrowsk’nin Aşırı Duyarlılık Alanları” İstanbul Üniveriyesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. İstanbul, 2002.

MEB. “Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri Ön Rapor”, Ankara 1991.

1. Özel Eğitim Konseyi Ön Raporu. “MEB Yayınlar Dergisi” Başkanlığı, Ankara 1991.

EDWA. “Gifted and Talented Children Policy, Identification, Identification Policy”, www.EDWA.org 1997.

MEB. “Yayımlar Dairesi Başkanlığı Tebliğler Dergisi” Şubat Ayı, Ankara 2000.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Senem SUVEREN

Sürekli Adresi: Kalıcı Konutlar 19/2 Ada 5. Blok no:5 Bolu

Doğum Yeri ve Yılı: Düzce 04.07.1980

Yabancı Dili: İngilizce

İlköğretim: Namık Kemal İ.Ö.O. 1992

Ortaöğretim: 50.Yıl İ.Ö.O.1994

Lise: Bolu Atatürk Lisesi 1998

Lisans: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği

Çalışma Hayatı: Düzce Özel Öncü Koleji
Düzce Özel Kültür İ.Ö.O
Düzce Nemci Hoşver İ.Ö.O.
Düzce A.K.V. Cumhuriyet İ.Ö.O.

EKLER